

De reformatione virium animae

<https://hdl.handle.net/1874/361371>

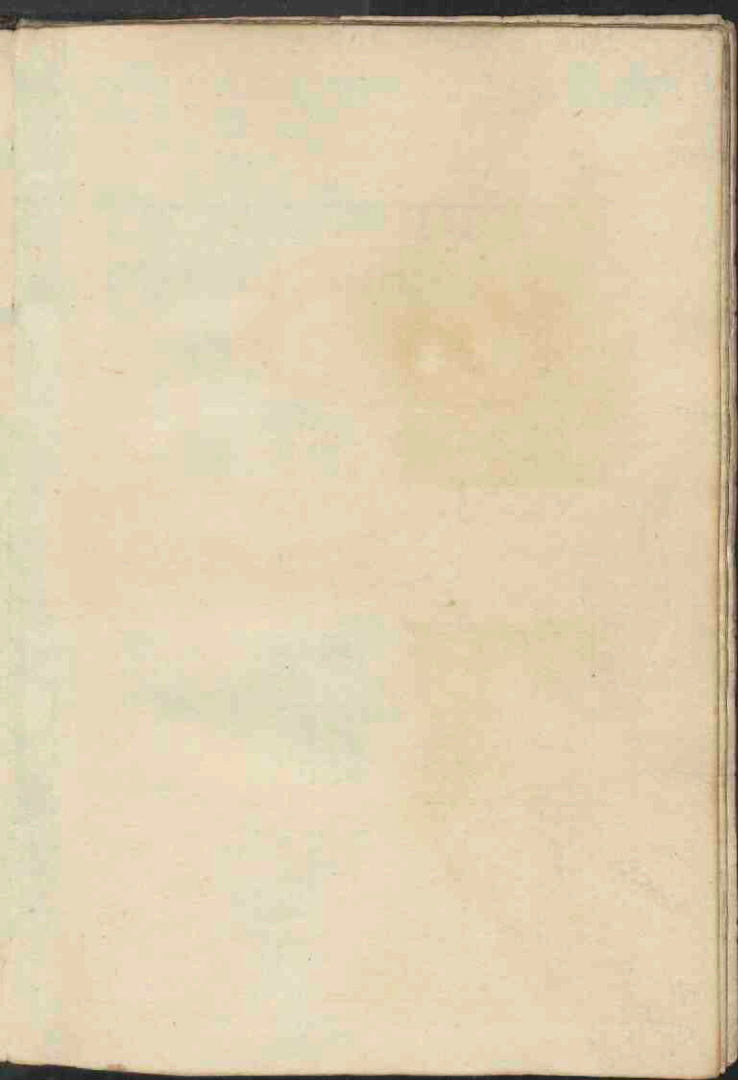
4

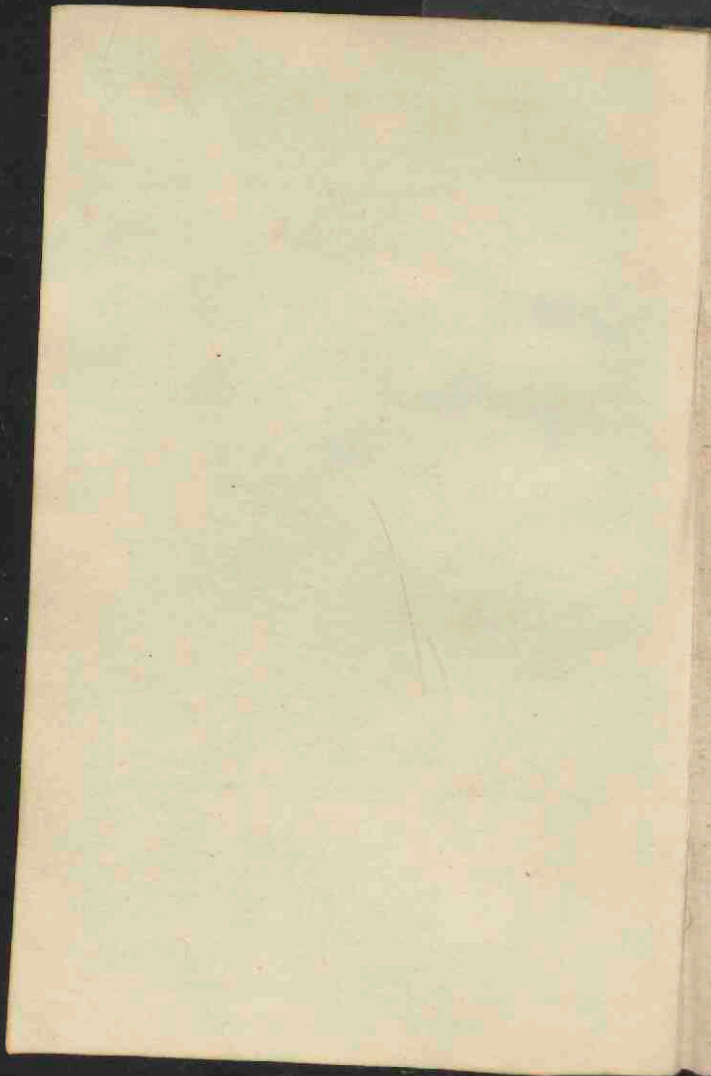
o. 39

Kast 214

Pl. G N°. 39

248. Gerardus (Zerbolt) de Zutphania, De reformatione animae.
[Parijs, Geo. Mittelhus] 1493. 8o. min. 214. G. 39
Typen 2, 5?, 6. — Rubr. β. — HC 16292. — Pell. 5121. — Pr. 8111.

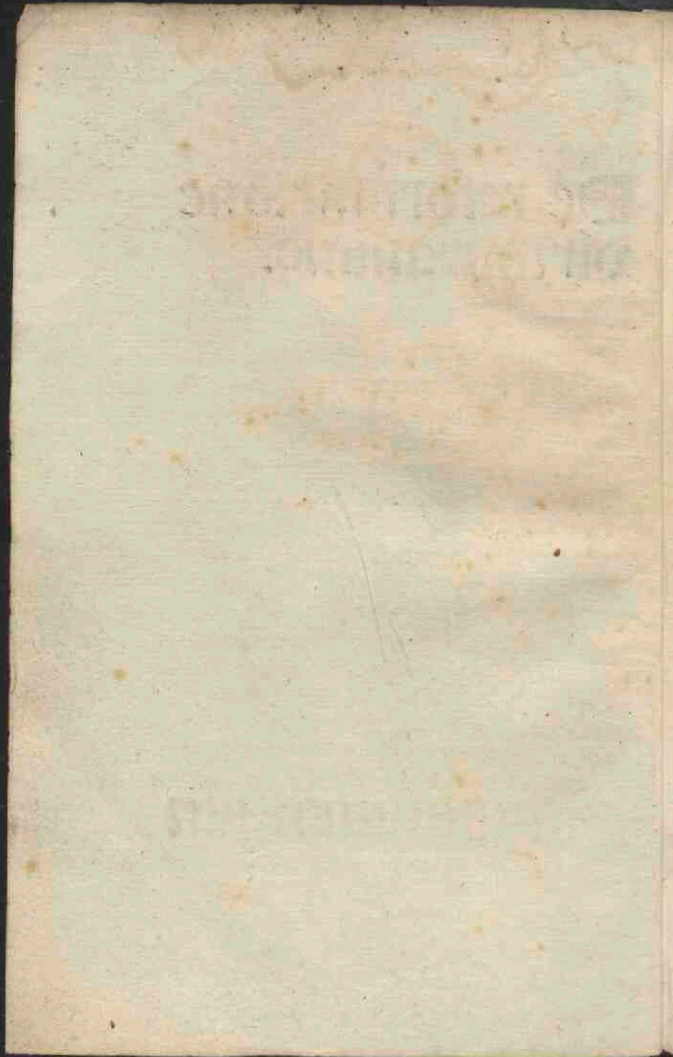

gca

214. G. 39

De reformatione
virium anime.

Annotatio capitulorum tractatuli

subscripti: de reformatiōe viriū aīe

**De lapsu hoīs a statu rectitudinis et de or-
dinatione viriū aīe. La.i**

**De duobus exercitijs: in quibz deuotus
se poterit exercere circa lapsū suū a statu
rectitudinis. La.ij**

**De primo exercitio: z q homo deuotus in
oībz exercitijs suis habebit pre oculis fi-
nē suū: qē puritas cordis z caritas. La. iij**

**De scdo exercitio videlicet de hoīs refor-
matiōe: et qbz exercitijs homo poterit ad
sui cognitionē puenire. La. iij**

**Qualit homo per discussionē sui venit ad
ppriā cognitionē: et q modo homo debet se
de toto statu suo discutere. La.v**

**De quotidiana examinatione in cōmuni-
bus excessibus. La.vi**

**Qualit hō scdo pōt veire ad cognitionē sui
si libēt audit suos defectus ab alijs. La.vij**

**Qualit homo per pugnā z resistentiā ptra
vitia venit ad cognitionē sui. La.vij**

**Qsin pugna vitioz discernūtur resites et
feruēdi: et q desides retrocedūt. La.ix**

**Qualit hō ex cognitione sui fit idoneus ad
admonendū alios. La.x**

Annotatio

- De cōpunctione: et quibz modis homo in
cōpunctione se poterit exercere. Ca. xi
- De formatiōe triū viriū aīe: scz intellectus
memorie z volūtatis. Ca. xij.
- Q̄ intellect⁹ reformat p̄ sciam. Ca. xij
- De reformatiōe intellectus per experi-
mentum. Ca. xiiij
- De reformatiōe intellect⁹ p̄ sacrā lectionē:
z q̄lit scriptura sit legēda. Ca. xv
- Qualiter intellect⁹ reformat p̄ aliorū ifor-
mationē z p̄ siliiū. Ca. xvi
- Qualr̄ intellect⁹ reformat p̄ b̄ q̄ q̄s s̄ tēpra-
tionibz z passiōibz suis p̄ silitalios. c. xvij
- De reformatiōe memorie: z tribz gradibz
reformandi eā. Ca. xvij
- De certis materijs z tēporibz ad meditā-
dū deputatis. Ca. xix
- Qualit̄ fiat memoria p̄ctōz. Ca. xx
- Generalis mod⁹ ad meditādū vl' formādi
meditatiōes de morte. Ca. xxi
- Generalis mod⁹ ad formādū meditatiōes
de penis inferni. Ca. xxij
- Generalis mod⁹ meditandi circa extremū
iudiciū. Ca. xxij
- Bñales meditatiōes de glia' celesti. c. xxiiij
- Breuis mod⁹ meditādi circa bñficia dei.
Ca. xxv

Capitulorum

De vita xpi sibi p̄peditio collecta.	Ca. xxvi
De cena dñi: et preparatione ad sumptionem corporis xpi.	Ca. xxvij
De generali modo exercitandi se in passione domini.	Ca. xxviii
Passio xpi breuiter collecta ad modum fasciculorum. ¶ Primus fasciculus.	Ca. xxix
Secundus fasciculus.	Ca. xxx
Tertius fasciculus.	Ca. xxxi
Quartus fasciculus.	Ca. xxxij
Quintus fasciculus.	Ca. xxxiij
Sextus fasciculus.	Ca. xxxiij
De exercitio orationis.	Ca. xxxv
De reformatione voluntatis. p̄moa c̄pa. c. xxxvi	
Quod locum superiorem et occupationem exterio- rem voluntas ordinata de suo refugit: sed ex imperio suscipit.	Ca. xxxvij
Quod aliter pugnandum est in vitia carnalia aliter contra spiritualia.	Ca. xxxviij
De modo operandi manibus.	Ca. xxxix
De ordine aggrediendi in extirpatione et ex- purgatione vitiorum.	Ca. xl
Quod pugnandum est in unum vitium.	Ca. xli
De duobus veris bellatoribus necessariis	
De septem vitijs capitalibus	(Ca. xliij
in genere.	Ca. xliij
De certamine in gulam.	Ca. xliij

Annotatio capitulorū

De remedijs gule.	Ca. xlv
De frute sobrietatis et ei ⁹ gradib ⁹ .	Ca. xlvj
De pugna et natura luxurie.	Ca. xlvij
De remedijs luxurie.	Ca. xlvij
De philargyria.	Ca. xlix
De ira: et remedia p ^o tra iram.	Ca. l
De invidia et ortu eius.	Ca. li
Quomodo ad dilectionē p ^o xiimi peruenitur et quomodo seruatur.	Ca. liij
Qu ^o ita se homo habebit vt diligat et dili- gatur ob oībus.	Ca. liij
De accidia: et remedia.	Ca. liij
De tristitia: et pugna p ^o eā.	Ca. lv
De vana gloria: et pugna p ^o eā.	Ca. lvi
De pugna p ^o supbia.	Ca. lvij
De carnali supbia.	Ca. lvij
De quatuor in omnibus exercitijs spiri- tualibus attendendis.	Ca. lix

De reformatiōe viriū aīe.

Incipit tractatulus deuotus de reformatione virium aīe. Domini Gerardi de zutphania. De lapsu hoīs a statu rectitudinis: et de ordinatione viriū anime. Capitulū. i.

Homo quidā descendit de hierusalē in hiericho. Hi s̄ybis mistyce hu-
mani generis lapsus describitur: ac sub significatione hierusalem z hiericho: a q̄ statu rectitudinis: ad quā de-
iectionē corruit designat. Siq̄de homo iste adā proplast^o recte intelligit: in quo totū gen^o humanū qd̄ per seminalē rationē in eo fuit et ex eo pd̄it: nō incōgrue subaudit. Iste igit homo descendit de hierusalem in hiericho: id est: de statu rectitudinis z ino-
centie: ad statū vel poti^o casū mutabilitatē z miserie. Sed dicā apti^o: a qua hierusalē ad quā hiericho iste homo descēderit. Hierusalē: visio pacē dicit. Hiericho vero luna qm̄ mutabilitatē inuit: interpretat. Tūc aut homo iste recte ī hierusalē fuisse dicit: cū p vires apphēsiuas: intellectū videlicet z rationē ceterasq; vires: clare ac perspicaciter

De reformatione

discerneret: ac etiā ipm deū mūdīs & itelle/
ctualibz oculis ac mentalibz extasibz & si nō
p essentiā itneret. Per vires etiā appetiti/
uas: scz uolūtātē: irascibilitatē & cupiscē/
bilitatē: ceteraq; vires: potētias & aff. cō/
nes sibi iditas oimodā pacē & trāquilitatē
possideret: cū breuiter omne qd̄ debuit: cla/
re intellexit: atq; sine appetitu & ratio leu/
q̄uis & rādictiōe: imo cū delectatiōe voluit
& appetijt: sicut se debere appetere ratiōis
iudicio intellexit. Sed homo iste dū deo sē
esse noluit: cui soli sē esse debuit: etiā suū
iferi⁹ vires videlicet inferiores: sibi rebelle
factū est: atq; sibi ipsi grauis q; sē esse & tē/
psit: atq; ita hō fact⁹ est sibi ipsi ḡuis: & p̄p̄a
ei⁹ vita facta ē ei tēptatio: & cōtinuo sūm vā/
rios mor⁹ cupiscētiāz & suggest⁹ dēteriorz
mutat vt luna: & nūq; i eodē statu p̄manet:
donec ad illū statū redeat vñ ad hāc muta/
bilitatē miserā est. p̄lapsus. Merito igit̄
homo dicit̄ in hierico descendisse.

De duobus exercitiis: in quib⁹ de
uot⁹ se poterit exercere circa lapsū
suū a statu rectitudinis. Ca. ii.

Ece homo: vbi fuisti: & vbi corruisti:
e Quid amisisti: & quid inuenisti: quid

Virium anime

5

sis: & qd fuisi. In hierusalē fuisi: i hierico
 corruisti. Amisisti pacē: trāquillitatē & gau
 diū: leticiā & qetē. Inuēisti in qetudine: tri
 sticiā: labores & dolores: & cōtinuā mutabi
 litatē. fuisi intellectuāli lūie plene illustra
 t^o: ab oī fece concupiscētiāz depurat^o. Nūc
 aut es ignorātie nubiloe execat^o. oīsq; ossa
 tua concupiscētiāz fecib^o medullit^o sūt ifusa
 In his duobz qcūq; deuot^o es qcūq; rectā &
 directā viā in exercitijs spūalibz obtrine
 re desideras: iūgiter versare: in his studere iū
 giter exercitare. Primo: vt semp aīte mentis
 oculos habeas: vnde cecidisti: & qd fuisi:
 vt inde itelligas qd esse debeas. Sed ovt
 frequēter discutias: sepe reuoluas qd modo
 sis: seu qlis sis: vt ide ppēdas quātū ab eo
 statu distas vnde cecidisti: & scias quāta tibi
 restat viā vt ad illū statū pficiēdo reueas.

De primo exercitio: et q homo
 deuot^o in oībus exercitijs suis ha
 bebit pre oculis finē suū: qui est pu
 ritas cordis et caritas. Ca. iiii.

p Primo igitur semp aīte mētis oculos
 habe: quid fuisi: & vnde corruisti: vt
 scias quid esse debeas: & ad quid per

De reformatione

exercitia tua tēdas. finis enī exercitiorū
tuorū ad quē tēdere debes est: vt possis redi-
re: et illi statui vnde: vt dictū est: corruisti
ppinq̄re. Sicut aut̄ viator q̄ finē vię sue ne
scit: et locū q̄ p̄get nō p̄siderat vl̄ attēdit: fre-
q̄nt̄ errat: multū laborat: et parū pficit. Sic si
ī exercitijs tuis spūalibz finē exercitiorū nō
attēdis vl̄ p̄sideras: freq̄nt̄ multū laborabis
et a fine tuo eq̄ distabis. Sepe p̄ ardua ī ie-
iunijs et vigilijs et similibz multū fatigaberis
et parū ī vera spūalitate pficies. Hic aut̄ fi-
nis tuus: vt dictū est. debet eē vt statui vñ cor-
ruisti possis ppinq̄re. Ut aut̄ de h̄ fine tuo
enucleati⁹ s̄b alijs vocabulis ītelligas: sci-
re debes: q̄ duo sūt tibi fines ī oībz exerci-
tijs tuis pfigēdi. Un⁹ p̄ncipalis seu vlti-
mat⁹: et h̄ est caritas. Ali⁹ scđan⁹ et dispo-
sitū⁹: seu vltia dispositio ad finē p̄ncipalē
et h̄ est puritas cordis. Ad hec īgit̄ duo: ca-
ritatē sc̄z: et cordis puritatē: debes in oībz
exercitijs tuis oculū ītentionis dirigere:
eaq; sēp̄ fixa p̄ oculis habere. vt penes h̄
cognoscas quantū in tuis exercitijs pfici-
as vel deficias: q̄z tantū pficis quantū his
ppinquas: et tantū deficis quantū ab illis
recedis. Sicut verbigratia. Sagittarij si-
gnū aliquod p̄stituūt: penes qd̄ aduertunt

Viriū anime.

an artificiose bene vel male sagittent : qđ
 alias si nullū signū p̄stituerēt sed in vacuū
 serē sagittarēt: penitus ignorarēt. De his
 duob; finib; p̄stituendis: dicit Augustin^o
 in tercio libro de doctrina xp̄iana. Quia in
 sacra scriptura valēt ad caritatē nutriēdā
 et corroborandā et cupiditatē vincendam.
 Et s̄m apostolū. Finis p̄cepti est caritas de
 corde puro: &c. Et itē de his duob; finibus
 Abbas moyses ī p̄ma collatōe patrū: multū
 pulcre differit: & diffusū declarat dicēs iter
 cetera. Incassū molit̄ hec exercitia: videlicet
 vigiliās. ieiunia. aliāq; similia: q̄s quis his
 velut sūmo bono p̄tē: intentionē cordis
 hucusq; defixerit. et nō ad capiēdū finē. vi
 delicet cordis puritatē: oē studiū p̄tū extē
 derit. S; ne cogites q̄ hi duos fines ab eo
 differat quē s̄ dixim^o finē eē debere exerciti
 orū tuorū: vt videlz illi īteriori statui n̄ro v̄n
 sum^o prolapsi redeūtes pp̄inqm^o. qz idē est
 cor purgare ad puritatē cordis vel ad cari
 tatē tēdere. et illi statui pp̄inqrē. Quod vt
 meli^o itelligas. scire debes q̄ s̄m Augustinū
 Caritas est mot^o animi ad fruendū deo pp̄
 se. Ecōtrario aut. Cupiditas est mot^o ani
 mi ad fruendū se v̄l q̄libet corpore nō pp̄
 deū. id est. breuiter quis appetit^o vel mot^o

Timoth. i.

110. 3. s̄

Cupiditas
quid sit

De reformatione

inordinat^o ad delectadū in creaturis. Quā
tū autē fm Augustinū: regnū cupiditatis
destruit: tantū regnū caritatis auget. Cor
autē purgare nichil aliud est: q̄ cupiditas
extinguere. Cupiditates ⁊ iordiatas cō
cupiscētiās extingere: est vires aīe reformare.
Vires aīe reformare: est statui vnde
corruim^o p̄pinq̄are. Ergo q̄tū cor purga
mus a cupiditatib^o: tantū aīe vires refor
mam^o: tantūq̄ regnū caritatis in nobis edi
ficam^o: ⁊ statui vñ lapsi sum^o p̄pinq̄amus
Igit̄ breuit̄ finis tu^o ad quē oēm metis in
tentionē: oēm conatū ⁊ laborē debes dirige
re ⁊ ordinare est: vt cū dei adiutorio q̄tū
poteris vires aīe tue: deordinatas ⁊ idispo
sitas ex lapsu tuo in p̄thoplasto: ad id ⁊ fm
id ad qd̄ ⁊ sicut tibi fuerūt a dño deo utilit̄
idite studeas reformare. Intellectū scz: vt
deā ceteraq̄: ⁊ maxime spūalia ⁊ diuina co
gnosceda intelligas. Volūtate ⁊ appetitū:
vt deū aliq̄ diligēda ⁊ appetēda diligas
atq̄ ames. Memoriā: vt spūalib^o ⁊ celesti
bus valeas iugit̄ herere. Sic affectiones
ceteras: amorē: timorē: odiū: spem: gaudiū
⁊ tristitiā: vt tantū amem^o: timeam^o: odia
mus: sperem^o: gaudeam^o et tristemur vere
amāda: timēda: odienda: sperāda: ⁊ de q̄b^o

Virium anime

iuste gaudēdū z tristādū est. Itaq; h̄ modo
 statui illi trāquillitatē i terne : quē in lapsu
 p̄mi hoīs amissim⁹ p̄pinqam⁹. Tāt oq; ma
 gis trāquillū z quietū erim⁹ : q̄to in isto pro
 fecerim⁹. Unde quidā hoc p̄siderātes : vo
 cāt in cordis puritate p̄ficere : esse : ad i passi
 bilitatē tendere. Hoc modo cor purgare : et
 vires aīe reformare : est p̄tutes mēt̄ i serere
 Nichil enī aliud est p̄t̄ fm̄ beatū Basiliū :
 q̄ bñ vti motib; a deo naturalit̄ nobis i sit.
 Istud est vere z spūaliter p̄verti : vires scz
 aīe z affectiōes a deo z recto statu suo auer
 sas : deordinatas z i dīspositas : ad debitū
 statū suū p̄vertere : reducere et reformare.
 In isto est vera p̄fectio. Tantū enī vnūq; q;
 est p̄fecti⁹ : q̄to plus appropinquauerit suo
 finī. Hec est pietas dei qua deus colitur :
 habēs p̄missionē vite : que nūc est z future.

De secundo exercitio : videlicet
 de hominis reformatiōe : et quibus
 exercitiis homo poterit ad sui cog
 nitionē peruenire. Ca. iiii.

Idisti homo. qualis z ubi fuisti : qd
 amissisti : quo rursū p̄ficiēdo te beas
 redire : z ad quē finē omīa exerci

De reformatione

tia tua dirigere: ad hoc videlicet: ut cum dei adiutorio vires anime tue reformes: cor tuum a cupiditatibus et affectionibus inordinatis et non rectis concupiscentibus purges. Nunc igitur scdo ut diximus: debes diligentissime discutere quibus modis sis: et quantum a predicto statu et fine tuo distas. id est: quibus sint vires et affectiones anime tue deformate et disposite et reordinate: quibus multis et variis cupiditatibus cor tuum sit pollutum. Si enim non sentis: quomodo et in quibus vires potentie et affectiones anime tue deformate sunt: quomodo reformabis? Si ignoras quibus cupiditatibus cor tuum est sordidum: quomodo purgabis: cum nihil in te videas purgandum? Igitur ante omnia in hac parte te ipsum discite agnoscere: et quod purgandum fuerit scire: ut ita in te verum esse probes: quod cognitio propria initium sit salutis. Tria autem sunt precipue quibus tua deformitate poteris agnoscere: et quibus cum cupiditatibus pollutus fueris edoceri. Primum est: ut te ipsum diligenter discutias. Secundum est: ut tuos defectus ab alijs frequenter et libenter audias. Tertium: ut viri libere virtutis resistendo eorum in te fortitudinem per eorum depreca te resistentiam experiaris. Per primum te ipsum vires ut qualis fueris discas. Per secundum audis ut quod vidisti credas: et fiat fides ex auditu

P.

Viriū anime

Per tertiu. quodāmo manibus palpas vt
omnino contradicere quā ita sit nequeas:
ne in aliquo valeas dissimulare.

Qualiter hō per discussionē sui
venit ad propriam cognitionem: et
quomodo homo debet se de toto
statu suo discutere. Capitulū. v

V Ligē teipsū diligētē discussionē
tui p̄si^o discas agnoscere: esto tui p̄si
us iust^o iudex ⁊ rigid^o i paror tui microcosm
mi: frequēter vlt saltē sepe ascēde tribunal:
⁊ accersitis corā te q̄b^o regimē regni tui: id
est: tui p̄si^o omisisti. Et p̄mo p̄cipaliorib^o
id est: intellectu: affectu ⁊ memoria rigidissi
me discute q̄m otovna q̄q^o officiu suū exple
at: ⁊ q̄tū distēta sua originali istitutioe p̄
q̄ idite sūt tibi. Vide vtrū ne ratio tua sit
erronea. Vide vtrū se implicet circa curiosa
relinquēs salubria. Vide vtrū ne recepta p̄
prio iudicio mag^o te se sentiat q̄s debeat: ma
gis scz scire: mag^o sc̄m eē: ⁊ ita ⁊ te i regnū
tuū itroducat supbiā: volētē te aliqd eē vel
te ferētē sup alios. Itē an itroducat p̄tina
ciā sibi meli^o q̄ q̄buscūq^o alijs credentē: et
ita te sua receptioe faciat inducibilē: ifoz

De formatione

mabilē: bonoz consilioz incapacē Et de
multis alijs sibi commissis: coge ppriā rationē
tibi rationē reddere. Deinde examina affectū
de sibi commissis. Vide qd amet: quid odiat:
et p̄cipue vite unde letet: unde tristetur et
perturbet. Vide utrū ne cupiditas se h
pe cōtra tuū imperiū introducat appetitū
gule: luxurie: auaritie. Utrū ne irascibilitas
iracundiā: desperationē: et sic de alijs. De h
inde voca inferiores officiales circa minora
occupatos. Vide si ne ocul⁹ sepe impudice
respiciat: si ne auris lasciuia et nociua libent
audiat. Et breuiter totū statū tuū s̄m̄teriori
rē et exteriorē hoīem diligēter examina: si
scz omnia tibi a deo vel hominibus commissā:
sicut debes: fideliter et diligenter studeas
adimplere. **U**trū vide p̄cipue: an cū oībus
caritatē teneas. An nōnunq̄ ledas cōsciē
entias alioz scandalo: inq̄titudine: in gula
ritate vel nouitate p̄sumptione.

De quotidiana examinatione in
cōmunibus excessibus. Ca. vi.

Debes etiā quotidie aliā de te facere
examinationē licet breuiorē: videlicet
de quotidianis excessibus tuis: vt
scz omni die videas utrū ne fuisti negligēs

9
Virium anime

in orationibus tuis et meditationibus: et piger
in operationibus. Utrum ne fuisti negligens ad
resistendum temptationibus: ad expellendum ma-
las affectiones: in quibus forsitan immoratus
es. et sic de alijs multis. Si autem homo predicto
motu districte te examinaueris: tunc inuenies
quod vires anime tue sint deformate: quod affe-
ctiones imunde: quod tunc a hierusalem descende-
ris: et vere in hiericho mutabilitatis: et in
regione dissimilitudinis plapsus sis. In-
ueniesque quod inimici hominis domestici eius: ut
exclamare opus habeas. Amici mei et pri-
mi mei aduersum me appropinquerunt et ste-
terunt. Et quod iuxta me erant: id est vires anime
interiores: que maxime iuxta eam sunt: de lon-
ge steterunt. motibus suis impugnando. Inue-
nies quod solum tibi velle adisceat: et in nullo
alio in te perficere inuenias. Igitur velle
tuo et voluntati tue districte precipias: ut omne
quod per istam discussionem inuenisti in te in
regno tuo neglectum: derisum vel male actum:
ipsa voluntas disponat: reedificet et emendet
Hoc autem tunc facies: si de omnibus feruida
voluntate proponas te emendare.

Qualiter homo secundo potest ve-
nire ad cognitionem sui: si libenter au-

~~Mat. 10~~

A

Mat. 10

Mat. 7

Phil. 37

Roman. 7

De reformatione

dit suos defect⁹ ab aliis. Ca. vii.

E vere homo multū ī tui cognitiōe
per predictā dīssionē: siue in ge
nerali de toto statu tuo ⁊ ordinatōe
siue etiā de quotidianis defectibz ī speciali
pficeris: si te sine dīssimulatōe: sine pallia
tiōe et palpatione iudicares: si velū ppriū
amoris et ad teipsū inclinationis: qd̄ in te
oculū cecat vel extinguit: et iudiciū rectū
puertit: remoueres. Nūc hō zel⁹ ipse quē
ad te nūmū geris: nō sinit te recte de teipō
sentire et iuste iudicare. Inde q̄ frequēt⁹
in fundo cordis tui nescio quō teipsū excu
sas v^l alleniādo blādīris: etiā in vitijs ⁊ de
fectibz quos aperte in te vides. Hinc est q̄
sententiā quā de teipso p̄fers: nō sustines
patient ab alijs p̄firmari: nec qualē te iudi
cas ab alijs vis reputari. Si hō teipsum
vis cognoscere: ⁊ sc̄tōs q̄ p̄pe cognitiōi su
duerūt imitari: sūmo conamine stude vt vi
tia tua etiā ab alijs frequēt tibi īnotescāt
vt sic tibi fiat fides de teipō ex auditu alioz
Thēgregi⁹ doctor Augustin⁹: scribēs ad
sanctū hieronymū. Videō inquit interdū
vitijs mea: sed malo ea audire a melioribus
ne forte dū ipse de me sententiā profero:
mēticulosam forsitā michi pot⁹ q̄ verā vi

teorintulisse sententiā. Et ergo dicit beatus Bernardus. q̄ sepe in istis nos meli⁹ videt ocul⁹ alien⁹ q̄ proprius. Tanto siquidē alienus veri⁹ de nobis sententiatur: q̄nto liberior ab inclinātionē ad nos vitiosa qua nos a vero de nobis iudicio prepedimur.

Qualiter homo per pugnā z resistentiā cōtra vitia venit ad cognitionē sui. Capitulū. viii.

Scis homo q̄liter p̄ tuā discussiōnē teipsū discernere debeas. z qualiter ab alijs tua tibi vitia referētibz debeas libēter audire: vt qd̄ tu discernisti q̄as firmi⁹ credere: accede ad terciū: qd̄ est his duobz efficaci⁹ ad tui cognitionē p̄motiuū. qd̄ in nullo finit vt vitia dissimules: s; scit te ea quodāmodo: vt ita dixerit: manibz palpitate. Hoc autē fit ita. si sancti spiritus ardore succēsus incipis viriliter cupiditates tuas z appetit⁹ iordinatos quos p̄missā discussiōnē vel experiētiā tuam in te repperisti vl' sentis: eicere z expugnare nō p̄mittēs ad horā in te q̄tū in te est tales mot⁹ siue supbie: siue inanis glorie: gule vl' luxurie imozari: sed subito cū eos percipis: statī surgis z accingis gladiū tuū sup

De reformatione

Ps. 44.

femur tuū: et te p̄paras ad bellandū. Sed cū te nō impugnant nec infestant: tu ea in/pugnās: q̄rens quomō straria vitijis tuis et passionib; agens poteris ea si fieri potest radicē extingere et extirpare. Ubi gr̄a. Sēris te nō nūq; appetitu glorie ferri: mo ueri altitudinis et dignitatis abiriōe. gule luxurie. et alioꝝ morib; agitari: hic tu uelut alter p̄biceps zelo ignitē feruida volūtate incipis oīa agere que huiusmodi concupiscentijs etiā iā quiescentib; sint straria et eoz expulsua: oīa scz uilia et despecta agere: loqui. etc. Sed cū hoc facere et p̄tinuare icēperis. tūc vere in te senties: et ut dictū est. quodā mō manib; palpabis fortitudinē in te vitioꝝ et passionū. et deordinationē uirū anime et affectionū. Insurgēt enī cōtra te ea que laboras extingere vitia. uirilit̄ se p̄tra te defendētia. Et tu rursus iratē in/surges p̄tra ea: et fiet iter te et tua vitia gr̄adis et grauis lucta. ita ut nō nūq; resiliās et itez resipiscas: nō nūq; deijciaris et itez resurgas. atq; mltoties fatigatē cū uideris legē carnis tue tā fortē et tā oportune legimētis et volūtati tue resistētē: clamare necesse habeas et sententia cū apostolo. Quis me liberabit de corpore mortis huius? Et itē cū

Mat. 25

Rom. 7.

Viriū anime

ppheta. Qm̄ iniquitates mee supgresse sunt
 caput meū. sicut on⁹ que guate sūt sup me.
 zc. Atq; ita vere discēs cognoscere q̄ sis
 plen⁹ iordinat⁹ ꝑcupiscētis z nociuis cu/
 p̄ditatib⁹. Et he q̄rū valide sint in ter ra/
 dicatē. Ecce inq̄: Chrysostom⁹ sup matheū
 Ostēdo tibi magnā et insupabilē ꝑsecutionē
 in corpore tuo. Incipe resistere desiderijs
 tuis: et tūc intelligēs q̄ fortes spūs desi/
 derioꝝ maloꝝ ꝑsequūtur te. Hec est enī
 pugna gūissima. q̄ potuerit odire qd̄ amat:
 z amare qd̄ odit: hec Chrysostom⁹. Ecce ḡ
 q̄ directa z rectissima via ad tuī cognitiō/
 nē in hac parte. Sane q̄ diu ipsa vitia i/
 pugna re nō incipis: nec legitime resistis: ipsa
 qd̄amō abscondita sūt ab oculis tuis. Latēt
 em̄ in te: vt ea ꝑfecte nō sentias. Audi de
 hac re exptissimū i hac materia. Impugna
 ri inq̄t signū ē qz pugm⁹: qd̄ est dicere. Si
 pugnam⁹ ipugnatiōes z resistētias vitioꝝ
 sentim⁹. Si vero nos desides ab ipugna/
 tione cessam⁹: efficiamur stupidi z insensibi/
 les: eoz ipugnatiōes et resistētias nō sen/
 tientes. Et audi elegantē cuiusdā patris
 sup hoc similitudinē. Cū ianua ꝑta fuerit
 et intrat et exit quicūq; velit. nō audit so/
 nit⁹ pulsant⁹: sed solū cū fuerit clausa. Ita

Esai 37

Hom. op̄ om̄ib⁹ imp̄t̄

Similes

De reformatione

si adit⁹ cordis tui pateat vitioꝝ affectib⁹
cū videlicet diligenter nō p̄sideras quales
affectiōes in te nutrias: nec virilit̄ resistas
tūc īportunas eaz ⁊ validas nō p̄cipis sug
gestiōes. Hic ē illud b̄t̄i hieronymi. Pessi
ma tēptatio est nulla tēptatione pulsari. id
est. nō sentire pulsari. cū nullus sit sine tē/
ptatiōe. cū tēptatio sit vita hominis super
terrā. Quomodo virijs resistere: et contra
ea legitime pugnare debeas: inferius de
reformatione volūtatis clari⁹ ostendetur.

Qz in pugna vitiorū discernū=
tur desides et feruidi: et q̄ desides
retrocedunt. Capitulū. ix.

h Ec pugna cōtra vitia: et eoz cōtra
nos resistētia: est aqua p̄radictiōis
de qua dñs ait. Apud aquā p̄tra/
dictiōis p̄bam̄ te. Hic enī vere velut ī for
nace tribulatiōis probat et discernit dñs
inter legitimos ⁊ desides bellatores. Nā
vsq; ad hāc aquā: oēs indifferēter cū gēde
one egrediunt̄ ad bellandū: sed cū vsq; ad
hanc aquā ventū fuerit. desides: illegitimi
⁊ tepidi: ad labendū aquas incuruant ge/
nua. id est: a p̄pria cōcupiscentia abstracti
⁊ illecti ac tēptatiōe victi fortitudinē incur

Sp 30

Ind. 7

Sp 11

Viriū anime.

12

uant & dimittūt: nō potentes ad tēp^o mo/
dicū rēpratiōē sustinere: sed redeūt. Alij
quidē simplicit̄ in egyp̄tū mūdane ouersa
tionis. Et quidē eunt: vt crescāt et pficiāt
in hoc seculo. Et hī sunt. quos mouet pes
supbie: appetit^o honoris & alti status. Nā
ibi ceciderūt qui operant̄ iniquitatē. Qui
dā autē vt sedeāt sup ollas carniū & come/
dant pepones. zc. Et hī sūt: qui cōputre/
scunt sicut iūmēra in stercoze suo: vitijs vi/
delicet carnalib^o. Sūt & alij q̄ nō redeūt
corpore ad mūdū: nec ex toto in egyp̄tū: s;
tamen nec volūt ingredi terrā pmissiōis:
sed manent ab ista parte citra iordanē cum
dimidia tribu manasses: vt pascant pecora
sua: volētes esse te israel: nec tamē ingredi
terrā pmissiōis. Hī sunt q̄ volūt esse spi/
rituales: nec tamē pfecte ad fructū exerci/
tia se offerre. sed laxā & tepidā vitā ducētes
alentes & pascētes gregē pecorū suorū. id est
desiderioꝝ. Et hī sunt feruidis multū pe/
riculosi cōsilio et exēplo.

Psal. 35.

Num. 11

Qualiter hō ex cognitiōe sui: fit
idone^o ad admonēdū alios. Ca. x.

¶ Ad nō ita tibi cōtingat quicūq; esse
desideras legitim^o preliator: sed ad

De reformatione

tēpus sustine:quādo tēptatio graūter in/ calescit:sciens quā nulla tēptatio uel tri/ bulatio dura potest esse diuturna: sed p̄sū/ matōis ei⁹ uidebis finē. Et tūc si p̄seuerās fueris:percipies hui⁹ pugne fruct⁹ dulces z multiplicēs. Sed forte laborē z dolorē in hac pugna bene sentis sed fructū nō at/ tendis. Aduerte igit homo quāt⁹ et q̄ vitij/ lis inde tibi fruct⁹ oriā. Prim⁹ aut fruct⁹ qui inde ori⁹ tibi: est sciētia qua fragilitatē tuā z vitioꝝ fortitudinē liq̄do cognoscens noueris oēm fortitudinē tuā ad dñm custo diendā: dicēs. Dñs fortitudo mea et refu giū meū. zc. Ego aut in me sez: ad nichilū redact⁹ sum et nesciui: Nesciui inq̄. prius q̄ hoc predicto modo discerem: indeq̄ in amorem et caritatē dei: qui te tam fragile tam pie protegit: cōtra tam fortes vitioꝝ spūs. accēderis. Secūdo ex hac pugna et ex his q̄ in expugnādīs vitij⁹ patens et ex/ peris:sciētia et expiētia tibi acq̄ris:qua eris idone⁹ et alijs q̄ similito vitij⁹ z vitio rū prelijs inquietant p̄sulere et ad rectam viā dirigere: ac cōgrua medicāmina de ar/ canis cordis tui sicut ibi ex mltis experie tijs collegisti et abscondisti p̄ferre. Un̄ apo stol⁹. ij. Corin. i. Bñdicit⁹ inq̄t de⁹ et pa/

p̄ salm 118.

1

p̄ sal. 17.

p̄ sal. 72.

2

Viriū anime?

ter dñi nostri iesu ch̄risti: qui solat nos in
 omni tribulatione nostra. vt possim⁹ et ipsi
 solari eos qui in omni pressuratiunt. Ecce
 Apostol⁹ ex sua pressura habuit vnde alios
 in p̄ssuris dep̄ssos solaret: ita et tu. Et vere
 si solū ex libris his q̄ spūalib⁹ vitioꝝ tēpta
 minib⁹ grauant vis solere. eris sicut es
 sonas aut cymbalū tinnies: nec ipsi te: nec
 ipse teipsum intelligētes: sed eris tu sicut
 cec⁹ disputas alicui de colorib⁹. Un̄ sapiēs
 Qui non est tēptatus: qd̄ scit? Qui non est
 passus: qualia scit? Nec h̄ dixerim⁹ quasi
 tue experiētie et nō diuine scripture tebeas
 inmiti: sed poti⁹ vt in te ex diuina scriptu
 ra et tua experiētia fiat vna indiuisibilis et
 dulcis armonia: qz sicut i scripturis legis: ita
 in te experiaris: et ita eris idone⁹ ad alios ad
 monēdū: qz sentis qd̄ legis: et nō solū p̄fers
 ex v̄bis vel mortuis meditationib⁹: sed ex
 sentētijs. Demū ista tibi sciētia hoc pfert
 vt nūqz peccatorib⁹ q̄buslibet criminib⁹ p̄
 lapsis indigneris: sed ex corde p̄patis: vt
 pote qui in teipso copiosam materiā per
 predicta pugnā inuenis cōpatiēdi: iuxta il
 lud Sapiētis. Ex teipso cognosce rē pr̄mi
 tui: imo certe si perfecte p̄dicta expleueris
 nulli⁹ peccata sicut tua reputabis. que non

De reformatione

L. 7.
sicut tua agnoueris: Non ergo pctōres a
te repelles: sicut false iust^o & arrogās phari
seus: sed pie cōpatiēdo: debes totis viribz
niti: si quē eoz potueris eripere de laqueis
inimici: siue hoc feceris p̄js admonitiōibz
siue correptiōibz tuis. vnuquēqz put ratio
erigit: & cōditio cuiuscūqz corripiendo vel
admonēdo: sciens qd nō est p̄ciosius manus
a deo in hac vita q̄ zelus aīaz: p̄ quaz sa//
lute xps de celo descēdit: et morte amarissi
mā tolerauit. Hoc ē enī fm Bedā: excellē//
tissimū gen^o vite: si te a vitij apurgaueris: &
alios ad bonā cōsolationē traxeris. Esto igit
aīaz zelo feruidus. oēs trahere amore. nō dū
pueros timore tre. Jā incipiētes de tēpta//
tionibz p̄muni. et induc vt crimina p̄fite//
antur: oibz in tēptatiōibz. in passionibz cō//
sule. p̄forta. dirige. put tibi visū fuerit vni
cuiqz uenire. Nec dicas. Sufficit mēhi
mea saluatio: p̄ me volo esse sollicit^o. nō p̄
alijs. Quisquis h̄ dixerit: nō comedit ze//
lo dei. Ecce q̄ magna p̄fert tibi virile plū
quo s̄ vitia tuapliaris. In te enī tibi cogni
tio tui. caritas dei. dilectio & p̄passio p̄imi
zelus aīaz. & sciētia instruēdi errantes.

De cōpunctione: et quibus ma=

164
Viriū anime.

dis homo in compunctione se po-
terit exercere. Capitulū. xi.

E hac sciētia salutifera teinde ali-
c tibi nascet fruct⁹ p̄ciosus: videlicet
p̄punctio salutaris. Nascit̄ aut̄ ista
p̄punctio h̄ modo. Cū enī vt dictū est: tot⁹
virib⁹ vitis te opponis: et illa acriter re-
sistit: sepe incipis et nō proficis. **Q** sepe
egredieris tanq̄ victur⁹ et resillis: quotiēs
moues et nō pmoues: quotiēs incipis et itez
cessas. **Q** quātiens conaberis et nō dat̄ ultra
et cū incipis nōnūq̄ deficis. Ecce vnde sc̄ta
tristitia: dolor dulcis: suspiria suauissima et
p̄punctio salutaris. Lerte ex consideratiōe
impfeciōis tue: et ex desiderio pfeciōis
vite: ex desiderio pfeciōis et passibilitatis
et puritatis cordis: a quib⁹ te adhuc lō-
gissime distare consideras. Inde tibi et sc̄ta
cōpunctio et tristitia salutaris: q̄ licet anī-
mū interi⁹ deprimat: nō tamen duram vel
rācorosam facit: sed humilē et mansuetā: ex-
teri⁹ vero dulcē: socialē et affabilē: miserī-
cordē et patientē: et ad omnē laborē reddit
paratissimū spe et desiderio pficiēdi. Hoc ē
vngentū p̄ciosissimū q̄ p̄sentia vulnera aīe
sanant: p̄terita delent: et futura p̄cauentur:

De reformatione

te^o placatur: et homo hoīb; et āgelis ama-
bilis efficit. Quāuis autē veris luctatorib;
ea opūctio q̄ ex cōsideratione descendit p̄pe
īfirmitatis et desiderio maioris p̄fectiōis
magis sit in p̄opto: et fortassis nōnunq;
ceteris opūctiōib; fructuosior. Sūt tamē
adhuc fm̄ Bregō. quattuor q̄litates quib;
iusti viri aīa in opūctiōe vehemēter afficit̄
Uidelicet ex cōsideratione maloz p̄teritoz
cū homo cogitat peccata q̄ fecit: et statū suū
in q̄ fuit. Et si placet tibi fm̄ hoc gen^o te ex-
ercere in cōpunctione: vide ea que infra di-
centur de reformatione memoriē: de gene-
ralib; modis exercendi se in memoria pec-
catoz. Aut certe ex cōsideratione iudicioz
dei. cū scz homo cōsiderat q̄ diuina iudicia
sint īscrutabilia: et inde timet aliq̄ in se esse
vñ possit reprobari a districta iusticia dei.
Et p̄ h̄ genere valēt ea q̄ dicent̄ postea in de
reformatiōe memoriē: et memoria mortis in
ferni: et extremi iudicij. Aut cū homo cōside-
rat mala: quib; dū adhuc viuit necessario
s̄biacebit: scz cōcupiscētij et vitij. Et h̄
est genus opūctionis: que maxime surgit
ex plio cōtra vitia. de quo satis patet ex dictis
Aut cū homo bona sup̄ne patrie cōtemplatur
qua quia nondū adipiscit̄: lugens conspi-

Virium anime,

est vbi nō est. Et pro hoc quarto genere. est memoria celestis patrie: de quo vide infra suo loco. Potes aut hec et si qua alia genera cōpūctiōis ad duo reducere. qz oīs cōpūctiō vel ex amore surgit vel ex timore. Et hoc ē irriguū superi⁹. et irriguū inferi⁹: qd petijt. **Ara** filia Saleph a patre suo. Viriēs ē quō de tēptatiōibz et cōtinua vitioz pugna cōpūctiō orit̄ q̄ tāml̄ta bona opat̄. Ipsa enī in a spūali egestate nos liberat. **Scriptū** ē enī **Qui san⁹ et sine dolore est: in egestate erit.** Itē de cōpūctiōe et tristitia scribit illd. **Vir** ī doloribz laborat sibi: et vī facit pditiōi sue **Unde** vt ī collatiōibz patrū dicit̄: nullavir tus sine dolore pficit̄. Itē **Johes climacus** Etia si magnas et altas puerlatiōes exeq̄mur: cor aut̄ merens nō possideam⁹. ipsas quasi vanas et adulterinas existimemus.

De reformatione triū viriū aīe scilicet intellectus: memorie: et voluntatis. **Capitulū. xii:**

I que dicta sunt nō solū intellexisti: sed in sup exercitio et experientia attigisti: haud dubiū quin te omnibus viribus aīe tue destitutu: oībus affectibz deordinatum inuenisti. Restat proinde vt

De reformatione

vehementi et ardenti desiderio ad eaz reformationē z debitā dispositionē inflāmeris: viā querens qua ad id faci lius poteris peruenire. Ut autē pro hoc modū qualem cūq; simplicē z facili habeas: quedā hic in sequentibus de premissarū viriū z affectionū reformatione inserūtur. Scias igit q̄ licet aīa multas habeat vires. potentias z affectiones: tres tamē in ea precipue sunt vires vnde oēs alie quodāmodo dependēt: quib; reformari cetera quoq; reformate videbunt. Sūt autē he tres: memoria: intellect⁹ z affect⁹ seu volūtas: z treaz reformationib; singillatim agendū est.

Quia intellectus reformatur per scientiam. Capitulū. xiii.

i Intellect⁹ hoīs z ratio deformati sunt z quodāmodo cecati p̄ ignorantia. Itaq; necesse est hoīem in his reformari per scientie illuminationem. Duo aut sunt quib; homo illuminat ad scientiā z maxime spirituale quantū sufficit ad p̄positū: videlicet experimentū z doctrina.

De reformatione itellect⁹ per experimentū. Capitulū xiiii.
e Experimento autem tu homo quasi

16

Viriū anime

per quandā cōnaturalitatē sciētiā tibi acquiris: cū de his quibz iugiter per vsum et assuefactionē adheres quodāmodo cōnaturalis efficiaris: sicuti superius satis euiscēter ostendim⁹: quō per iugē vitioꝝ extirpationēz resistētiā internaz passionū. sciētiā tibi acquiris: qua poteris ceteris similit̄ tēp tatis salubrit̄ subuenire. Sic etiā de alijs dicendū est. Nā per experiētiā ⁊ vsuetudinē deuotiōis qua homo iugit̄ se exercet in deuot̄ exercitijs: acquirit magnā noticiā circa materiā deuotiōis. sic per hoc qd hō per sancta exercitia et piā virtutū opa trāsit de virtute in virtute. noticiā quandam adipiscitur de virtutū naturis: et de earū distinct̄ gradibz discrete differit ⁊ clarit̄ apprehendit: p̄sertim experiētia in mltis et p̄cipuis materijs diuine scripture melioꝝ est magistra. Iuxta illud p̄phete. A mādar̄ tuis itelleri. Nō itaqz dicit. Mādara tua itelleri: sed amādar̄. qd est dicere. Quisli diose mādata tua dñe obseruauit: et diligēter me ī eis exercuit: idcirco dat⁹ est michi itellec⁹ vt itelligerē diuinā scripturā. Et certe tibi: qd nō sicut multi. qris litterā ocidentē. sed medullā scripturaz interi⁹ viuificantē s̄m sanctorz sentēcias: nō tam la/

De reformatione

horandū est erga libros cōmētorū: sed potius omnē industriā et intentionē cordis debes dirigere erga emūdatiōnē vitiōrum. Quibz expulsis cōfessū cordis oculi sublato vel amīe passionū: sacramēta scripturaz in multis naturalit̄ cōtēplabūtur. Et siquidē laborē aliquē lectioni scripturaz adhibere libuerit: qđ vtiq; satis expedit tibi tanq; xp̄iano philosofo: lectio debet esse ad mōnitiōnē occupatio: nec expēdes multū tēporis vt scripturā addiscas: s; potius vt p̄ lectionē ad puritatē cordis inflāmeris.

De reformatione intellectus per
sacrā lectionē: et qualiter scriptura
sit legenda. Capitulum. xv

Doctrina autē qua scientia acquir̄
d in duobz cōsistit: vt dicit Anselm⁹
in lectione scz et sermocinatione. In
lectione autē tibi qui solū puritatē cordis
in ea q̄rere debes: alia debet esse intētiō
atq; alius modus legēdi: q̄ illis qui quis
bonā aliā tamē habēt intētiōnē. Frequent
enī talē fructū et lucrū de lectione homo re
cipit: cū quali intentione et affectu ad le
ctionē accedit. Quapropt̄ sūmopere stude:
vt quantū tibi possibile fuerit ita affectat⁹

Virium anime

17

et cōpunct^o ad studiū venias: et totā inten-
tionē tuā ad cordis puritatē dirigas. sicut
superius satis dictū est. et ita omnia que
legeris. ad illū tibi affectū et illā intentio-
nē obsequetur. Deinde vide vt studiū tuū
nō sit fortuitū et casuale. ita videlicet ne nūc
in vno libro. statī postea. vt moris ē curiosis
ī alio legas. Aut nūc hīc vnū foliū. deinde
lōge sbsequens foliū pcurras. s; ītegrū librū
de p̄cipio ad finē: cōgrua deuotioe et debi-
ta reuerētia ac diligētia plegas Tertio ha-
beas tēpus certū pro studio: et nō sit tem-
pus ad hoc casuale sicut occurrit. Quarto
qz labilis est humana memoria. et vix de plu-
ribus retinet pauca: tu oīa q̄ legis retinere
nō poteris. iteo semp ex lectioe aliqd de his
extrahere: qd tuo pposito pueniat. qd te ad
puritatē cordis admoneat: quodq; ruminā
vtili memoria occupes ad hoc: si aliud nō
habueris salubri^o p reformatioe et occupa-
tioe memorię recurrēdo. Unde Augustin^o.
Auditor verbi similis debet esse aialibus
que ob hoc q; rumināt mūda esse dicūtur.
vt nō pigeat cogitare de his q̄ in alueo cor-
dis accepit: vt cū audit sit similis terētī:
cū nō audita ī memoriā reuocat sit simil^{is} ru-
minātī. Quinto vt etiā lectio tibi p̄ficiat ad

c

De reformatione

inflammationē affect^o: sicut ad illuminationē
intellect^o: ideo lectionē tuā nōnunq̄ de/
bet interrūpere oratio: vt de lectiōe facias
affectū: de affectu orationē: et ores deū ex te
siderio cordis: vt id possis ope z exercitio
pficere. qđ queris in scripturis indagare
Sexto: qz vt frequēter dictū ē: finis tibi
in oīb^o exercitijs lectione et quibuscunq̄
alijs esse debet: vt puritati cordis poteris
appropināre. ideo apli^o circa studiū taliū
libroz imoraberis q̄ te ad hoc magis ifor/
māt et inflāmant. vt puta libri morales z de
uoti. Si q̄o qñq̄ ad tēp^o aliud perlegere
placuerit. co videlicz vt post ferculū grossū
suidi^o sumas delitiosū. vel alia huiusmodi
causa semp et p̄tinue redire debes ad li/
bros deuotos. iux illd^o Senece. Probatos
itaq̄ semp libros lege. et si quādo ad alios
diuertit libuerit. ad priores redi.

Qualiter intellect^o reformatur per
aliorū iformationē z cōsiliū. c. xvi

Ermocinatioē aut ratio et intelle/
ct^o reformat: dū alioz enuditōibz
nra ignorantia illuminat. Et hoc fit
dupliciter: scz vel maioz p̄silio: vel famili/
ariū colloquio. Sane plurimū p̄fert ad ra

tiouis nre illuminationē: vt nō nostro iudi-
 cio inhercam⁹. sed oīa exercitia nra senioꝝ
 examini reseruem⁹. examināda pponamus
 ab eis examināta diligēter obseruemus:
 Hoc enī p̄cipuū est. q̄ min⁹ discret⁹ et par-
 uul⁹ ī xpo. nōdū exercitatos sensus habēs
 p̄ discretiōe boni ⁊ mali: ille sius a diaboli
 illusiōib⁹ ⁊ seductiōib⁹ ac pprie ignorātie
 periculis defendat: vt in sc̄toꝝ patrū col-
 latiōib⁹ et institutis: diffus⁹ pertactatur.
 Itaq; si tibi nō credis: ac indiscret⁹ fueris
 locū discretōis suppleat obediētia alicui⁹
 viri meli⁹ et clari⁹ te illuminati.

Qualiter intellect⁹ reformatur
 per hoc q̄ q̄s super tēptatiōib⁹ ⁊ pas-
 siōib⁹ suis cōsulit alios. Ca. xvii.

Onfert etiā iterdū nō modicū ad
 c rationis illustrationē: si familiariū
 alicui tuoz nōnūq; familiari ⁊ hu-
 mili colloq; cor tuū humiliāpias: p̄ferēs
 p̄sules. ⁊ cōquerens secū de his que in te
 tēptatiōibus vitiōꝝ: cōcupiscētiaz ⁊ simi-
 liū agitant. Sepe enī ex minimo poteris
 aliquid addiscere: sed si ad hoc assuet⁹ fue-
 ris vt nil qd̄ in te agit relinquas abscondi-
 tū: sed q̄cquid fuerit p̄ducas p̄tinuo ad lu-

De reformatione

men: inde tibi pudor bon^o nasce^t adducēs
gloriā. Erubescēs enim vitij^s p^rsentire: cō
funderis semp in eodē statu p^rmanere nō
p^rficere: magis ex inde humiliaberis. sciēs
q^{uod} ali^o talē te nouerit: qualē tuipse te erube
scis. Inde magis p^rpūgeris: dū hui^o modi
occasione memineris peccatoz tuoz.

De reformatiōe viriū memorie: et
trib^{us} gradib^{us} reformādi eā. ca. xviii.

¶ **U**nc de reformatiōe memorie agen
n dū est. Ad cui^o perfectā reforma
tionē in hac vita habendā: trib^{us} di
stinctis gradib^{us} ascendit cū labore. Quoz
prim^o est: ipsam memoriā cū labore ab eua
gatiōe illicita refrenare: et diuinis v^{el} vtili
bus cogitatiōib^{us} q^{uod} dāmodo ūi tā occupare.
Secūd^o est: iā sine iⁿoportuna euagatiōe bo
nis meditationib^{us} posse intentū esse: et in
latitudine cordis sui secū deambulare. Ter
tius est: quodāmodo in deo esse absorptū: vt
scz homo in deo per deuotas meditatiōes
absq^{ue} strepitu volubiliū cogitationū: ima
ginationū et fātasmatū: dulcē et cū delecta
tione requiescat.

De certis materiis et tēporib^{us} ad
meditandū deputatis. Ca. xix

Viriū anime.

¶ I autem toto corde memoriā re for
mare volueris: sūm opere tibi expedit
vt certas materias tibi p̄figas: q̄b̄
vtiliorib̄ nō occurrētibus memoriā pessis
occupare. Unde in collationib̄ patrū di
citur. Necesse est mentē: quo recurrat. cui
ve p̄cipalit̄ ihereat nō habētē: p̄ singulas
horas atq; momēta pro incursum varietate
mutari: atq; ex his q̄ extrinsec⁹ accedūt: in
illū statū p̄tinuo trāformari q̄ sibi p̄mit⁹
occurrerit. Si igit̄ p̄ficere desideras: et ci
tius dei adiut orio memoriā re formare: de
terminatas tibi deputa materias. q̄s terē
do et ruminādo discas in illis et in alijs la
tissime et affluenter in spūalib̄ speculari.
Quāvis etiā p̄ reformatiōe memoriē et ce
teraz viriū omni tēpore debeas laborare:
attamē p̄silio beati Hieronymi: nō modicū
iuvat vt certis et deputatz horis tibi sin
gulari⁹ vaces: et repleas aīam tuā diuinaz
pabulo scripturaz. Dicit aut̄ Hieronim⁹.
q̄ ad h̄ expediētior est hora matutina. Ber
nard⁹ dic. q̄ horam matutinā et vesp̄tinā. Un̄
his duab̄ horis maiori conamine et singu
lari p̄paratiōe te debes occupare spūali stu
dio: lectiōe videlicet et meditatione. Hora
enī matutina homo ē magis sobri⁹ et magis

De reformatione

disposit⁹ ad spirituale exercitiū: cū nec dū
involūt⁹ sit mūdānis tumultib⁹. Itē tunc est
inītiū diei: vnde debet se homo p̄parare
circa diē: et sepe qualē tūc se per aliquā de
uotionē et affectū p̄parauerit: in tali affe
ctū et deuotiōe perseverabit tota die. Itē in
inītiū diei merito maiori deuotione debet
offerre primitias laborū suoz christo dño:
et se ei deuoti⁹ p̄medare. De vespere autē
cessant mūdāni tumult⁹. vnde quieti⁹ potest
quis se sp̄n alib⁹ exercere. Itē est finis diei
quare merito vl' gratias deo referet p̄ bene
gestis. vl' p̄ male actis veniā implorabit: ac
etiā p̄tra nocturna fantasmata per deuotā
meditationē se armabit. Hac etiā hora ap
ti⁹ fieri poterit ea: de qua dictū est: discussio
defectū suoz et excessū q̄tidiana. Scire
etiā debes: q̄ quīs oīa q̄ in diuina scriptu
ra reperiūtur. imo celū et terra. et oīa que in
eis sunt: de deo loquātur et instruāt: nō ta
men oīa eque pueniūt ad vtiliter meditan
dū. Sed ea debes potius ad meditandū
assumere: vnde apli⁹ timore cōcuteris: vel
accenderis ad amorē. Sūt autē quedā ge
neralis circa que frequēt⁹ exercitiā deuot
toz versant⁹. videlicet. memoria peccōz. qua
p̄pūgūtur ad cōpunctionē et dolorē. Neq̄

amand⁹ p̄ C⁹
et dicitur p̄ 19

moria mortis: qua vt oīa mūdi huius oble-
 ctamēta: gloriā. honorē. altū statū vilipen-
 dant: accendūtur. Memoria extremi iudi-
 cij: qua inflāmant ad bona opa pagenda: vt
 tūc cū iustis mereant accipere premiū me-
 ritorū. Memoria penarū infernaliū: q̄ oīa
 illicita licet dulcia respiāt t̄ timore tormē-
 torū. Memoria celest̄ gl̄ie: vt hic d̄scāt et
 exultēt̄ spe. ac vt illa sint gl̄is digni: n̄ it̄
 se veris p̄tutibz adornare. Memoria bene-
 ficiorū dei. ⁊ maxime b̄ficij incarnatiōis: ne
 gr̄e largitori inueniātur ingrati. Ut aut̄ de
 his cogitare eo p̄optiū ad manū habeas.
 aliq̄ generalia de vnoquoqz p̄missorū vnde
 tu valeas plura elicere hic inserūtur: vt de
 ra occasiōe sapiēt̄ sapiētior fiat: ⁊ ex pauc̄
 plura eliciat: sicut ipsi cōgruit cogitanti.
 Esto igit̄ aīa mundi ruminās et reuoluēs
 ea ⁊ ipsis similia in corde tuo. vt ita iutilia
 ⁊ vana possis a memoria remouere.

Qualiter fiat memoria pecca-
 torum.

Ca. xx.

T tibi de memoria tuorū criminū na-
 scā p̄pūctio: talibz stimulis te cōh-
 cute meditādo. Cogita: ⁊ vt sc̄t̄re
 valeas diligēt̄ stude. q̄st̄ v̄nūquodqz pec̄

De reformatione

Esa. 14
En. 3
Gen. 19
Dan. 6

catū teo displiceat. Reuolue: qz sup bīa lu
ciferz eiecit de celo. Inobediētia adā de pass
radiso piecit. Lururia subuertit sodomā z
gomozrā: et pene totū mundum in diluuiō
submersit. Christ⁹ p peccato sustinuit mortē
tē amarissimā: ne peccatū iultū remaneret z
sue iusticie nō satisficeret. Logita secūdo q
deus aliter iudicare nō poterit q̄ opera no
stra merētur. Est enī de⁹ equitas quedā in
telligibilis. icōuertibilis atqz ideclinabilis
nō min⁹ pena maloz q̄ bonoz glia. Igit
tibi reddet iuxta opa tua. Nō igit palliem⁹
vel blādiāmur nobis q̄si nō sit ita durū: et
q̄ de⁹ sit misericors. Logita de pctis tuis
p̄teritis ante cōuersionē. Logita q̄ multa
sunt in locutione. opere: cōsensu z in cogita
tiōe. Tot enī sunt vt neq̄as numerare. Lo
gita q̄ turpia: p̄cipue q̄tū ad carnalia: q̄b
tamē min⁹ imoreris. ne delectatio surrepat
Logita q̄ graua: quibz deū offēdisti: z rur
sum xpm quodāmodo crucifixisti. Logita de
pctis tuis post tuā cōuersionē: q̄ semp tam
negligēs: itā tepid⁹ et totānis sine p̄fectu
fuisisti: z vite de singularibz tuis crimibz: nu
mera easi potes in respectu dñi: et pete ve
niā de p̄teritis: adiutoriū de p̄sentibz: z cau
telā p̄tra futura: Deinde cogita in q̄ro pro

388. 6.

istis satisfecisti: cert^o q^o q^oqd hic nō reddi/deris. in futuro a te exiget vsq; ad minimū quadrantē. Nullū enī malū īpunitū erit: sic nec aliq^d bonū irremuneratū. Demū cogita: q^o iudicia dei sūt īscrutabilia: nescis si ī grā: nescis si vere cōuersus fueris: nescis q^d in te lateat q^d deū nō latet s; offendit nescis si eris pseueratur^o. Hec ruminā. hec cogita. ⁊ si bene seferis ea: nō altū sapiēs de te ipso. Laue tñ de spationē si pfūdi^o hmōi meditatōib; te īmerser; atq; ita hmōi meditatōes dirige: nō vt absorbaris a nimia tristitia ⁊ reiectiōe: s; vt īstigeris ad vite emēdationē et tolerātiā oīm tribulationū.

Generalis mod^o ad formādū meditationes de morte? Ca. xxi.

Emorte tua ita poter; formare tuas meditatiōes. Priovt horā mortis semp suspectā habeas: cogita q^o īprouise mors veniet: q^o sicut fur veniet quando minime spabis: quando minime disposuisti: quādo adhuc diuti^o viuere te spab ⁊ cū adhuc multa agere cogitasti. Reuolue de īte ordinē quo ad mortē deuenit: ⁊ habete nō nūq; sicut si tu statim esses moritur^o et meli^o senties q^o sequūtur. Cogita itaq; qual/

m
Ang^o.

T. 1. 7.

De reformatione

liter mortē precedet grauissima infirmitas
cui⁹ alie infirmitates nō sunt nisi precones
¶ Uide grauitatē hui⁹ infirmitatis. Cogita
horrorē naturalis inclinatiois appetētis p/
manere. Cogita deīde cū iā homo se sense/
rit hinc trāsiturū. siue medicis h̄ dicētib⁹:
siue i⁹ p⁹ se senserit: quāt⁹ tūc erit clamor
p̄ sciētē: quāt⁹ remorsus in eo qui se nō di/
sposuit. Tūc enī ipsa peccata ad memoriā
p̄fluēt: Et cogita q̄tū de sigulis peccatis
tuis ⁊ passiōib⁹ pprijs singulariter tūc do
lebis q̄rea nō uicisti. Cogita si tali articulo
mortē esses p̄strict⁹. ⁊ vitijs ac p̄cupiscētijs
ligatus. q̄to desiderio desiderares vnā
horā vel annū sanitatis pro emendatione.
Cogita homo cū ad illā horā ueneris: ⁊ hīc
trāsibis. ac tēpus p̄teritū cōparaueris ad
eternitatē ad quā trāsibis: q̄ breue tibi uide
bit. Toruīta tua apparebit tibi breue sō/
niū: ⁊ tibi erit totū tēp⁹ et uita tua ac si per
modicū spaciū: puta per iter medice leuce p̄
rerisses. Cogita quāt⁹ erit dolor cū uideris
q̄ pp̄ tū paruā delectationē illa sempiterna
gaudia amisisti. Cogita q̄ amara erit sepa⁹
cū ab his q̄ uitiose dilexisti separaberis: pu
ta: ab honore tuo q̄ hīc in alto statu tot⁹ vi
rib⁹ honore quesiisti: vl⁹ a voluptatib⁹ tuis:

z sic de alijs p̄similibz. Considera dispo-
 sitionē moriētis: quomō totū corp⁹ nigrescit
 z rigescit. ocli p̄tabescūt. zc. Cogita quō de-
 mones sint ibi tanq̄ leones rugietes p̄pa-
 rati ad escā expectates aiā. Deīte imagi-
 nare: q̄modo aiā in egressu suo a corpore cū
 inceperit p̄siderare regionē ignotā: z q̄ tot
 demones eā expectēt: q̄ inuite exiret: q̄ li-
 bēter rediret ad corp⁹ suū: sed non potest:
 qz clause sunt fenestre sensuū z adit⁹ vita-
 les: cogit ergo trāsire ad cateruas iūmicorū.
 Cogita quō tunc singuli spūs vitioz ad eā
 occurrēt: querētes sua in ipsa: spūs supbie
 supbiā: spūs luxurie que sua. z sic de alijs.
 Ultimo aduerte: quō aiā egressa de corpore
 statim statuet̄ āte tribunal iudicis. z tūc fe-
 ret̄ sentētia: q̄ ex hoc tūc vsq̄ in eternū non
 reuocabit̄. z tūc vbiq̄q̄ lignū ceciderit ibi
 manebit. Demū cogita. quō tandē corpus
 sepulture tradet̄ z p̄petue obliuioi. Hospes
 hic fuit vni⁹ noctis z abiit: et memoria eius
 recessit de terra. Poteris aut̄ modū hūc ex-
 p̄trario assumere de morte iustoz. Nā ipsi
 vidēt̄ se de h̄ mūdo migraturos: gaudent
 in testimonio p̄sciētie: exultant q̄ liberātur
 de istis miserijs. Et qz hic nō fuerūt ligati
 p̄cupiscētij s. n̄ volēt̄ hic exire: z sic de alijs

De reformatione

Generalis mod⁹ ad formādū medi
tationes de penis inferni. Ca. xxii.

De penis infernalibus ymaginare ipsas
infernū sicut quāsdā similitudines a scriptis
superpositas. Aspice igitur chaos horribilissimū.
locū sūbteraneū: puteū profundissimū et totū
ignitū. Itē ymaginare ciuitatē horribilissimā
et magnā: et penit⁹ tūbrozā obscurissimā
et terribilissimā flāmis succēsa. clamātibus. ul
lulātibus et plāgētibus vniūsis preter explicabi
libus doloribus. Talibus et similibus similitudinibus
poteris cogitare. Cogita de penarū acerbitate.
Dicit enim ignis ille ad ignē nostrū tā
tū eē caloris: quātū nō ignis ē ad ignē depictū.
Et ita cogita de frigore et fetore. Vni⁹ pena
litas acerbitas per exsistētiā dētiū: ex gemitu.
plāctu et blasphemā dei. et sic de alijs.
Cogita de penarū multiplicitate. Ibi ē ei ignis
interminabilis et obscurissim⁹. frigid⁹ intolerabile.
fetor horribilis. tenebre palpabiles.
Jbi erit pena in omni sensu. In visu per horribiles
visus et aspect⁹ demoniorū. In auditu per lamē
tables gemit⁹ et clamores. et. Cogita de miserabili
societate et crudelitate tortorū sine
omni mīa: qui in torquendo nō fatigantur
nec ad misericordiā pmouent. Insultabūt

enī dicētes Ubi nūc glia: vbi nūc alt⁹ stat⁹
 vbi hūc supbia. zc. Logita quō ibi p mē//
 bra quibz q̄s peccauit: ei s̄dē z punitat: ut aut
 in oībz mēbris mal⁹ ibi penā sustineat. Lo
 gita etiā de penā interiori: videlicet de remoz
 su interiori p̄sciētie et h̄me eoz qui nō mo//
 riet. Quis potest sufficiēter cogitare q̄tū
 doleat: q̄ illā penā modicis laboribz z bre//
 ui tēpore nō euaserūt. Itē interne passiōes
 maxime regnabūt in eis. Erūt enī maxie
 iracūdi z iuidi. et erūt ita simul sic canes
 rabidi. zc. Itē recordabunt p̄rioz delecta//
 tionū ad augmentū pene. Un̄ ibi lamēta//
 buntur dicētes. Quid nobis p̄fuit supbia
 zc. Logita de duratione penaz: q̄ scz nūq̄
 fit finē habitura. nō post mille milia milū
 ānoz. imo n̄ p̄ ānos q̄t possēt i mille milibz
 nūerari: qz nulla ē ibi redēptio: null⁹ finis

Esa. 60.

5 ap. 5.

Job.

Generalis mod⁹ meditādi circa
 extremū iudiciū. Ca. xxiii:

Exremo examine cogita: q̄tūc
 fiet t̄roz. Ipsa enī āgelica t̄ba mī//
 rabilia t̄reda signa. fulgura. coru//
 scationes. percutiēt corda hoīm et pauere
 facient. Logita si potes magnitudinē ire
 iusti iudicis veniēt: p̄tra eos q̄ eū offende//

De reformatione

rūr: et q̄tū malī t̄rebunt. Imaginare quō
z q̄ amara fiet ibi diuisio. Ponent ei iusti:
humiles mites ad dexterā. supbi. iuidi. zc
ad sinistra: in eternū ā modo nō p̄iugendi.
Nūc sunt duo in mola vna in domo vna: z
vno assumet. vnus relinquet. Cogita quid
timoris. q̄d horrois. q̄d admirationis erit
supbis et elatis hui⁹ mūdi. cū se abiectos
pauperes. viles et despectos quos ī sanos
putabāt: ad dexterā xp̄i in gloria viderint
assistētes. Tūc penitentiā intra se agētes
dicēt. Ecce hī sūt quos aliquādo habuim⁹
in derisum. Ecōtra iusti stabūt in magna cō
stantia aduersus eos q̄ se agustauerūt. Co
gita q̄ modo ibi oīm op̄z z cogitationū fiet
redditio. Hierusalē enī scrutabit in lucer
nis. id est. hī qui apparēt velut sc̄ti iuesti
gabunt ibi. z q̄cqd occultū in eis fuerit ad
lumē veniet. Testes erūt āgelus z diabol⁹
q̄ ostendēt nobis oīa q̄ fecim⁹. vbi z quāto
zc. Itē propriū scelus z tor⁹ mūdi dabūt
testimoniū cōtra peccatores. Cogita quo
modo ibi xp̄s exhibebit passionis sue infi
gnia: z q̄ modo p̄ signa illa exprobrabit no
bis q̄ ea p̄tēpsimus. Cogita de illo toni
truo horribili et irrevocabili sentētia. Itē
maledicti ī ignē etnū Cogita te dulcissima

matth. 27.

2 ap 5

2 ap 5 1

matth. 24

matth. 25.

Viriū anime

24

inuitatione iustoz ad sempiternā cenā: per
illā vocē. Venite benedicti patris mei. *Mat. 25*
Logita q̄ magna sint opera misericordie et
pietatis: cū ea solū x̄ps ad iudiciū suū ad
ducere videat. Logita q̄ iusti ibūt in vitā
eternā. iniusti autē in suppliciu sempiternū.
Et hec duo loca per chaos magnū diuisa. *Luce. 16*
semp manebunt.

Generales meditationes de glo-
ria celesti. Ca. xxiiii.

E gaudijs supcelestibz ymaginare
locū illū per ymaginarias similitu-
dines a sanctis pronā capacitāte
inuētas. Est enī ciuitas ex auro mudissimo
gemisq; p̄ciosissimis mirabiliter p̄structa.
Singule porte ex singulis margarit̄. Est *Apo. 21*
capus speciosissim⁹ oīm floz pulchritudine
decorat⁹. Ibi est atq; amenitas. ibi odoris su-
auitas. *zē*. Logita q̄tū potes: q̄tū enī gau-
diū ex visione sanctissime trinitat̄: in qua
relucet exēplar oīs pulcritudinis. oīs boni-
tatis: oīs suauitatis. Quā videndo oīa sci-
enda scies: *zē* quicquid volueris in illa habe-
bis: In ei⁹ enī visione beatificaberis. Logi-
gita de visione humanitatis x̄pi: quō qui
hic fuit pp̄t nos paup̄ zvilis hō: ibi subli-

De reformatione

mis erit de⁹ et homo. Cogita de gaudio qd⁹
habebis ibi ex societate gl'iose & g'nt⁹, ma-
rie: oimq; sanctorum apostolorum. martirum. vir-
ginum et p'fessorum. et qmō de cuiuslibet gaudeo
gaudebis et tu. Cogita de dotibus: quas ibi
corpus tuū recipiet. que sunt immortalitas
i⁹passibilitas: sūma agilitas et maxima spe-
ciositas. Cogita de dotibus aīe quibus ipsa
replebit⁹. q̄ sunt plenitudo sciētie. iusticie
et leticie. Cogita ex his dotibus q̄ multa alia
p'sequeris: videlicet securitatē qua nō tū-
mebis eijci. nō timebis a tēptatiōe vinci.
Inde tibi sūma libertas. ite sanctas. ite vo-
luptas. ite amicitia. ite honor. ite cōcordia.
Et breuiter habebis ibi q̄cquid volueris:
et q̄cquid nolueris nō habebis.

Breuis modus meditandi circa
beneficia dei. Ca. xxv.

et circa bñficia dei inūera. aliquē mo-
v dū habas meditādi. et mēoria tuā re-
formādi: scias q̄ i his triplici p'sideratiōe po-
teris tuas meditatiōes variare et dilatare:
vt nē tua medita⁹ p'set circa ipsū bñfactorē
nūc circa ipa bñficia q̄ tibi multipliciter elar-
git. vt nē circa ipm cui bñfacit. Cōsidera q̄
ipe bñfactor tu⁹ dñs te⁹ ita tibi benefacit

Virium anime

P. 28. 15

vt nichil a te reperat: qz nec te nec aliq̄ cre-
 atura. diget. Considera q̄ sit i finite potētie
 cui⁹ potētiā declarat vniuersitas ⁊ multi-
 tudo creaturar suaz. Considera q̄ sit imēse
 sapiētie. Et hoc attende ex pulcritudine ⁊
 ordine toti⁹ vniuersitat̄. Attēde i q̄: q̄te
 sit bonitatis: q̄ hic talis tātusq; dñs mo-
 dicū enceniolū tibi tribuit: imo q̄te boni-
 tatis q̄ tant⁹ de tātillo dignet̄ cogitare. Cō-
 sidera q̄ sollicita sit tātamaiestas circa te
 in tribuēdo bñficia: mō q̄ tibi maxime ex-
 pedit. Ab eño disposuit ea tibi donare. Ab
 eterno ⁊ semp de te actualissime cogitauit:
 ⁊ talia bñficia tibi pordinauit. Ita sollici-
 tus circa itegrū orbē vl vniuersitatē crea-
 turaz. Ita enī hic magn⁹ rex tibi ⁊ circa te
 intēdit ac si vaceret a singulis. Et hoc affe-
 ctū tuū nō modicū ad gratitudinē ⁊ amo-
 rē accēderet: si singula diuina bñficia toto
 generi humano collata ita tibi attraheres
 ⁊ ita ex eis te ad gratitudinē intelligeres
 obnoxū: ac si tibi soli fuisset collata. Verbi
 grā. Ac si p te solo crucifix⁹ esset: ⁊ hō fact⁹
 pp̄ te solū creasset celū ⁊ terrā. Et hoc do-
 cet nos Chrysostom⁹. Affectu etiā tāto illi
 la sua bñficia tibi dat: q̄ si etiā minimū qd
 tibi daret gūssimū merito deberet eē Peipe

d

De reformatione

1.
2.
Hic. 8.

tua inquit caritate dilexi te. Et ex perpetua et
maxima caritate donat sua beneficia. Circa te
ipsum autem: cui tantum donat sua beneficia: atten-
de: quod vultis scire: quod plenus malitiam et cupiditatem
tuis: sicut tibi superius satis est ostensum: cum
diceret de discussione tua. et propria cognitione
et de memoria peccatorum. Circa beneficia du-
pliciter forma meditationes. Primo circa
hoc quod mala tua tibi benignissime dimisit.
Secundo quod innumerabilia tibi contulit dona et
munera. Dimisit enim tibi tot mala quod fecisti
de quibus supra dictum est: imo dimisit tibi tot
quod facere potuisti. a quibus te preservavit.
Attende etiam quod longanimitate te expectavit in-
peccatis. et non occidit sicut meruisti. Circa autem
beneficia quae tibi dedit cogita: quod multa: quod
bona. quod vtilia. quod magna. quod enumerabit ea
quod intelliget: quod loquetur. Etiam attende ut hinc
modum habeas cogitandi. Cogita quod tibi de-
dit dona nature. dona gratie. et dona superex-
cellente. Percurre aliquod de singulis. Nam in
quodlibet sunt multa bona valde. De dono nature
est quod creavit te et ab eterno te predisposuit cre-
andum. non creavit te peccatoribus hominibus. Dedit tibi
visum: auditum: et cetera. et singulis creavit sensibus
ea quae tibi congruunt oblectamenta. Item dedit
tibi animam immortalem. cui dedit rationem

Viriū anime.

ingeniū et industriā: qua omnia materialia
 posset intelligere. Dedit sibi mentē vltimū
 intellectū: qua immateriales spūs: scz deū et
 angelos intelligeret. Prop̄ te oīa in terra
 creauit: oīa elementa ad tuā vitā. diuersa
 animantiā ad tuū nutrimentū. Dedit dona
 gratie: primo q̄ volūtātē tuā ab eo auersam
 ad se reuocauit: et ei gratiā sue iustificatio
 nis infudit. q̄ solū ab ipso descēdit. Dedit
 volūtātē vt te velles emēdare: tēpus et locū
 ordinauit vt posses. Ad domū supercellē
 tiē spectat: q̄ p̄pter te misit filiū suū icar
 nari: vt esset amic⁹ et frater tuus: qui p̄pter
 mortuus est. et crucifix⁹. et seipsū dedit in
 altaris sacramēto. misit tibi sp̄ritū sanctū
 et hoc in signaculū acceptatiōis. in p̄uile
 giū amoris. in anulū desponsatiōis. Logi
 ta q̄ multa egit ab initio mirifica cū gene
 re humano. Prop̄ gen⁹ humanū locut⁹ est
 cū patrib: apparuit in figuris: loq̄bat in
 p̄phetis. eduxit de egypto. induxit in terrā
 p̄missionis. et infinita mirabilia operat⁹ est.
 Ut quid autē hec oīa fecit. nisi vt per figu
 ras. per p̄phetias. intellectū tuū in cogni
 tione veri illuminaret. et affectū tuū traher
 et ad amorē boni.

Sequitur vita xpi sub cōpendio

De reformatione

collecta.

Ca. xxvi.

n Nichil apparet vtili⁹ quo salubri⁹
 occupes memoriã tuã: q̄q̄ misteriu
 incarnatõis iesu xpi. frequẽter igit̄
 imo quotidie aliqua hora practa. in corde
 tuo aliquid de vita de morte dñi tui iesu
 xpi. Cogita quomodo dñs deus tuus post
 multas p̄signatiões figuraz: post mlta pro
 phetaz oracula: misit ãgelũ suũ ad factiõẽ /
 mã virgine marie vt p̄sensũ p̄beret: atq̄ in
 ei⁹ vtero p̄cept⁹ est: et nouẽ mēsiõib; imoratus
 Cogita q̄ dei fili⁹. cui⁹ magnitudinis non
 est finis. fact⁹ est infantulus: in p̄sepio va
 gũt: panis inuolũt⁹ est. Cogita q̄ tanq̄ pec
 cator cõcũsus est: vt tu a supfluis p̄cupi
 scētis posses circũcidĩ. Et nomen accepit
 vt iesus vocaret: vt intelligeres qz suos nõ
 autẽ alienos esset saluator⁹. Cogita quõ ad
 huc rex paruul⁹. magos ad se traxit ab ori
 ète stella p̄uita. a q̄b; adorãt. Et q̄ ipse esset
 xps: testimoniũ adhibẽt scribe et p̄phetia:
 de loco natiuitat; ei⁹ apti⁹ declarãte. Cogita
 quõ ipse primogenitus creature: tanq̄ lege
 p̄mogenitoz obligat⁹. oblat⁹ est in templo.
 Cogita q̄ adhuc paruulus fugiẽdo in egypt
 tũ. regis herodis insidias et p̄secutiões re
 clinãuit. Cogita deide: q̄ a duodecimo ãno

Lm. 2.

Mat. 7.

Viriū anime

vsq; ad tricesimū. tāq; vn^o de pplo incogni-
tus et ignotus. oim dñs latitabat. vt te do-
ceret vt non surgas ad agenda publice in-
quib; laus z honor z qui potērit nisi pri^o
sederis diuti^o te humiliādo. **Surgite** inqt
postq; sederit. **Logita** te de. q; ipe purissim^o
z mūdissim^o ab oī macula. vt omnē iusticiā
impleret. a iohāne baptizat^o est. et vt aquas
baptisimat^o sanctificaret. **Logita** q; litere vt
nobis exemplū tribueret tēptationib; re-
sistendi. ipse a diabolo tēptatus est vicitq;
atq; nobis dedit exēplū legitime p̄ra in-
micos p̄liādi. **Tūc** deinde paucos de mūdo
abictos hoīes et humiles elegit. cū quib;
paucis. totū mūdū icēpit gladio p̄dicatio-
nis rebellare. **Liuitates** circūbar z castra
noctes ducebat ī oratiōe p̄uigiles. **Lecis**
visū tribuit. surdis restituit auditū. lepro-
sos mūdabat: demōes eijciebat. **Dēs** q; q;
buscūq; lāguorib; detētos sanabat. ac mltā
miracla faciebat: q; si p̄ singula scriberent. vt
sanct^o dicit euāgelista iohānes: tot^o mūd^o
non caperet. **Volēs** autē hostiā offerre p̄p̄
quam venerat: allatū a discipulis a sellum:
celi terreq; dñs ascendit: magno triumpho
z laudū preconij; s; pueris hebreorum cla-
mantib;: osanna in excelsis. **Ierusalē** in 4

in alij ii.

Jo. 21.

De reformatione

gredit. eiusq; ruinā. & aīe nostre cecitatem &
impuritātē. tact^o misericordie visceribus
amarissime deplorabat.

De cena domini: & p̄paratione ad
sūptionē corporis xp̄i. Ca. xxvii

Uter oīa memorialia xp̄i p̄cipua
i recordatiōe cōstat esse dignissimū:
finale illd̄ p̄mū dñice cene. Itē
q̄ nōnūq; specialit^{er} & deuot^o tuas circa illud
formabis meditatiōes. Cogita q̄te fu
erit humilitatē. q̄ dñs xp̄s cū illis pauper
culis discipulis suis. p̄cipue cū iudap̄di
tore. eadē mēsa & scutella cenauerit. Quis
p̄des eoz. humilitatis volens exemplum
arti^o imprimere. p̄strat^o humili^{ter} abluēbat
Quāteq; pietatis & caritatē fuit. q̄ eosdē
discipulos tam dulcib; colloquijs & vbiq;
exhortatorijs p̄fortabat. Sed sup̄ omnia
quotidie. & maxime dñici corporis sacra
menta sumptū. memoriā facias deuotissi
mi illi^o mysterij qd̄ ibi p̄mū erat insti
tutū. Siquidē postq; agnū paschalē typi
cū cū discipulis suis comedit more iudeoz
et tūc vtz agnū paschalē comedendū redit
Cōsecrauit enī corpus suū. atq; discipulis
tradidit māducandū: q̄bus & potestātē trā

Matth. 26.

1 Cor. 11.

buit idipsū p̄secrandi alijsq; tribuendi. **D**
 vere magna munificētia. **D**iaudita largi-
 tas. **D**caritas supercellēs: q̄ seipsū dedit
 q̄d poterit negare? **Q**uid ultra faceret? **D**ia
 q̄ potuit p̄ nob̄ fecit: oīa q̄ habuit dedit. **E. Sa. 5.**
Dedit regnū suū: dedit seipsū. **I**deoz in hac
 cena dicebat **H**ec q̄tiēscūq; feceritis in mei
 memoriā facite. **I**n memoriā scz̄ corz̄ q̄ pp̄t
 te in carne gessi. **Q**z̄ pp̄t te derisus. illusus
 z̄ crucifixus sum. **I**n mei inq̄t memoriā. **H**ie
 ronymus. **H**anc nob̄ memoriā reliq̄t. quē ad
 modū si q̄s peregre pficiscēs aliquod pignus
 ei quē diligit derelinquat: vt quotienscūq;
 viderit possit ei⁹ bñficiā z̄ amicitias cōme-
 morari. quē si ille p̄fecte dilexerit: sine igē-
 ti desiterio vl̄ fletu illō videre nō pōt. **I**teoz
 saluator hoc tradidit sacramentū: vt semp
 cōmemoremur qz̄ p̄ nob̄ mortuus est. **H**oc
 igit̄ cū accipim⁹ a sacerdotibz̄: cōmemore-
 mur: q̄ corpus z̄ sanguis christi est: vt non
 sim⁹ ingrati tantis bñficijs. **H**oc sacramē-
 tū oīm sacramētōz̄ excellentissimū. egrotis
 est medicina: peregrinātibz̄ diēta: debilesq;
 p̄fortat: valētes delectat: languores sanat:
 sanitatēq; suat. **F**it homo mālietior ad cor-
 reptiōē: paciētior ad laborē: ardētior ad
 amorē: sagacior ad cautelā: ad obediendū

De reformatione

prōptior: ad gratiarū actionē deuotior. Itē
hoc iācimentū sensū munit: et in grauioribus
peccatis tollit omnino cōsensum. Si igit post
sumptionē hui⁹ gloriosissimi sacramēti non
tam sepe: nō tā acerbos mor⁹ sentis iracū/
die. inuidie. luxurie. et ceteroz huiusmodi:
grās age corpori et sanguini dñi: quā uirtus
sacramēti operat in te: et gaude q̄ pessimū
uicis accedit ad sanitatē. Aduerte tñ: q̄
effect⁹ sacramētoꝝ solet esse s̄m dispositionē
et p̄parationē accipiētū. Neq; ei iudas hec
p̄missa dona accepit qui corp⁹ dñi suscepit
si tanē suscepit. Ideoq; sumopere studedū
est. ut q̄tū potueris aceti⁹ sumptionē te
digne prepares. Qui enī corpus et sanguinē
dñi indigne sumit: iudiciū sibi manducat
et bibit. Tria autē sunt que a te exigit hui⁹
sacramēti digna susceptio: scz corporalē
mundiciā: puritatē cōscientie: et actualem
deuotionē. Corporalis autē mundiciā a li/
quādo est ex decet: aliquādo necessario re/
quisita. Puritas autē cōscientie: p̄sertim a cri/
minibus: ipsa est necessaria. Itē uide ut acē
susceptionē hui⁹ sacramēti cōtentionē habe
as: atq; si fieri potest ante cōspectū dñi i hu/
militer lacrimas fundas: quibus te laues a
peccatis tuis q̄ fecisti: et bonis q̄ omisisti et

Sernar 79
serm. de re
g. m.

Viriū anime?

q̄ facere potuisti corde: ore ⁊ ope. Gregori⁹ i
 libro dialogoz. Necesse ē vt cū hec diuina
 mysteria agim⁹. nosmetipos teo in cordis
 p̄tritione mactem⁹. qz qui passionis dñice
 mysteria celebram⁹ debem⁹ imitari qd̄ agi
 mus. Sequitur de ite cōfessio oīm peccatorū
 de q̄b⁹ te vrget cōsciētia. p̄sertim notabilis
 q̄ oīa expedit vt cōfitear⁹: et de ignotis
 redas te culpabilē sacerdoti. In his igitur
 duob⁹: cōtritione ⁊ cōfessione: lauas consciē
 tiā ab impuritate. Actualē autē deuotio
 nē in te faciūt timor ⁊ amor. Timor cu
 rit reuerētiā: amor autē desideriu ⁊ affectū.
 Habeas igit̄ reuerētiā ⁊ timorē. Terribi
 lis enī est hec mēsa: ad quā cū debita reue
 rētia ⁊ cōgrua vigilātia necesse est vt acce
 das. Si q̄dē i hac sacerdotali mēsa: nūc p̄
 sens est xps: ⁊ qui vltimā cenā cū aposto
 lis ornauit. ipse istā quoq; cōsecrat. Nō enī
 homo est q̄ p̄posita corp⁹ xp̄i facit ⁊ sangui
 nē: sed ille qui p̄ nobis crucifixus est xps.
 Sacerdotis ore verba p̄ferūtur: ⁊ dei vir
 tute cōsecratur ⁊ gr̄a. Quō igit̄ tu ad illam
 mēsam: ad p̄sentia xp̄i: ad tactū filij dei in
 trepidus audes accedere. quē iohes bap
 tista tāgere contremiscit: petrus aposto
 loz princeps a se p̄re formidine repulit dicēs:

mal. 3
 hono. 5

De reformatione

Eri ame dñe qz homo peccator sum. quem
tremūt potestates: z adorant dominatiōes
Deniqz cogita qz iste quem sumis erit iudex
tu⁹. Time igit ne si idigne sūperis z sine
reuerētia: p⁹ mortē iuenias iratū: cū ad ei⁹
tribunal p̄sentat⁹ fueris iudicād⁹. Cogita
qz licz mille milibz ānoz te ad h⁹ sacramētū
p⁹ puras oratiōes: s̄ctissimas meditatiōes
pparauerz. nichil esset ad dīgnā sūptionē
etiā si haberes merita oīm sanctorz: quanto
mīn⁹ tu q̄ tepite: q̄ sine deuotiōe z sine p̄pa/
ratiōe accedis. Itē attēde p̄p̄riā uilitatē: mō
superi⁹ dicto: z reputab te idīgnū: z acq̄res
reuerētia d̄gruā: z h⁹ maxie ualet p̄ hui⁹ sa/
cramēti dīgnā susceptione: ut q̄tū poteris
figas uilis in oculis tuis. Habe etiā desiderū
ad hui⁹ reuerēdi sacramēti susceptionem
Panis enī iste: ut dicit beat⁹ Augustin⁹.
esuriē querit hoīs interioris. Diuersi autē
diuersimode affectū ad susceptionē hui⁹ sa/
cramēti sibi formāt. Aliqui enī trahuntur
amore unīonis xp̄i. ut dilectū in se sepius
āplexent. Aliq̄ trahunt desiderio sanatiōis
passionū suaz z maloz desiderioz: ut eū q̄si
medicū ad se uocēt: p̄ quē ab omni infirmi
tate curent. Aliquos trahit d̄sciētia delicto
rum: eo qz hoc sacramentum institutū sit in

Viriū anime.

30

remissionē pctōz. Aliquos trahit amor z
 spassio pxi mi. vt succurāt per hanc hostiā
 viuīs simul z defunctis: z sic de alijs. Ut autē
 desideriu tuū accēdat. cogita qd xps omniū
 dolores ad se accēdentiu tulit. z ipse infir-
 mitates nostras portauit. Mulier imūda
 accedēs retro sanata ē. Peccatrix pedes o-
 sculās mūdāta ē. Chananea dū iportune se
 quit exaudita ē. Leprosi accedētes curati
 sūt. Démoniaci. paralitici. z cūcta nature
 mōstra dū accedūt z credūt. salutē psequūt
 Nā vir⁹ de illo exibat z sanabat oēs. Pu-
 blicani z pctōres accedētes veniā merent
 nec eoz puluū desperit. Itē cum feceris
 qd in te est. accede in fide z fiducia sperans
 de ifinita dei pietate. Debes etiā p̄cipue āte
 hui⁹ sacramēti susceptiōnē: deuotissime xpi
 passiōnē pcurrere. Nā specialiter in memo-
 riā passiōis hoc sacramētū legit institū-
 tum. Si autē queris: quo affectu te magis
 debeas excolere: timoris scz z reuerētie: an
 amoris z desiderij. An debeas vt multi cū
 iportuna desiderij festinātia āpelare. An vt
 nonnulli p̄sciētie stimulo z timoris magni h
 rudine: magnitudinē sacramēti attendēs z
 p̄priā infirmitatē p̄siderās: magis debeas
 frequētius p̄e formidine affectu retrahī z

m. d. f. 9
 L. 107

De reformatione

elongari. Ad hoc sc̄i responderūt utrūq; affectū commendātes: vniuscuiusq; conscientie qđ ei melius visum fuerit: relinquentes. Festinauit siquidē zache⁹ vt dñm gaudēs in domū suā reciperet. Centurio propter vilitatis sc̄i⁹. repulit eū dicens. Dñe nō sum dign⁹ vt itres sub tectū meū. zc. Unū tamen est qđ generaliter oībus tutū videt vt sc̄z ex reuerentia timētes. spem et desite// riū nō relinquamus. nec ex spe et fiducia amittam⁹ timorē et reuerentiā: sed semp iter hec vtrāq; fidētes z timidi fluctuem⁹. Alii enī sanct⁹ Gregori⁹. Nichil nob securi⁹ qđ sub spe timere. Simpliciter tamē loquendo dubiū nō est: qn melior sit affect⁹ amoris qđ timoris. Sed qđ est simplici meli⁹ in casu su est sepe peius et plurib; periculosius.

De generali modo exercitadi se
in passione domini. Ca. xxviii.

Ira passionē dñicā in q̄ te pre ce//
c teris exercitijs ardēt⁹ et deuotius
exercebis: vt ea q̄ in sacris euāge//
lijs legeris: ad tuā vtilitatē meli⁹ scias refle
ctere ac dirigere ad ppriā vtilitatē. Scire
debes: q̄ tria sunt in quib; tua consideratio
circamortē saluatoris nostri fructuosissime

Virium anime

Speculat. Sūt aut̄ hec tria. opus. mod⁹. ⁊
 causa. Opus. vt ipsam passiōē sicut facta
 a sanctis euāgelistis narrat. studiosa ⁊ de/
 uotamēte ptractes: ⁊ iuenies xp̄i mirabilē
 patientiā: ⁊ excitaberis tu ad cōpassionem
 Cum autē sacramenti dñice passiōis hi/
 storiā in mente tua reuoluīs: vt ad litteraz
 opus nostre redēptionis contēpleris: dili/
 gēter debes ad hoc niti: vt quotiēs audis
 xp̄m vel iesum hoc fecisse vel sustinuisse: p
 nomē iesus: in mēte tua rēpresentes: nō homo
 solū: nec solū de⁹: nec sola deitas vel huma/
 nitas: sed in mēte formabis ⁊ ceptū psonē
 vnius que simul est de⁹ et homo: et in qua
 deitas ⁊ humanitas sine essentiaz p̄mixtōe
 in vno supposito coegerunt. Itaq; xp̄s vel
 iesus cū dicit: de⁹ ⁊ homo: id est. psona tri/
 tatis ⁊ humanitatis designat: ita vt q̄cquid
 de⁹ fecisse dicit: hoīem fecisse firmi fide ca/
 tholica retineam⁹: q̄cquid homo sustinuit:
 deū credam⁹ ⁊ cogitem⁹ sustinuisse. Verbi
 gratia. Cū legis xp̄m fleuisse super lazarum
 vel hierusalē. in mente tua concipies: non
 nudū hominē: qm̄ tunc minus mirabile est
 hoīem fleuisse. Sic cū audis xp̄m in cruce
 pependisse: nō hoīem solū in mente cogita
 sed hominē deū: et amplius miraberis: et

De reformatione

multo plus ad deuotionē accēderis: & moue-
beris ad cōpassionē. Et quidē oīb; fidelib;
iesus vel xp̄s: deū hoīem rēp̄sentat. Sed
q̄to id lucidi⁹ et clari⁹ attendere poteris:
tāto eris deuotior in xp̄i uita. morte. mira-
culis et factis. Si hoīem cogitas: idē tibi
facilior cogitatio: q̄ humanitatē ꝑcept⁹ est
mētī tue ꝑp̄inq̄oz et facilior. Si hoīem co-
gitas: inde fiduciali⁹ adorabis securiusq;
accedes. Si hoīez cogitas: magis mouebit
te eius exēplū. mititas scz. humilitas. mā-
suetudo. q̄ melius intelligis qd sit hō mitis
et humilis q̄ de deo. Si deū cogitas. idē
oīa q̄ fecit et patit̄ vl' loquit̄ vel respondet
magis uidebunt̄ cordi tuo admirāda: reue-
rēda. tristica. & metuēda. Ut cū dicit̄. Hym-
no dicto surrexit iesus. Si hoīez iesū yma-
ginaris: hec est tua deuotio. q̄ dulcē hō. ꝑi⁹
et mitis surrexit. uolēs ire et se offerre ad
mortē. Si deū hoīez artēdis. id est. ita iesū
ꝑcipis quasi ꝑsonā ueritatis & humanitatis
statim cū dicit̄: surrexit iesus: etiā si nīl ꝑ-
audis. aliqd̄ mirificū mentī tue rēp̄sentat
scz q̄ de⁹ surrexit et ad mortē iuit. Ita de
oībus factis: & maxime uerbis & respōsi-
onib; xp̄i. Nūc nos modū de xp̄o uel de ieh̄-
su meditandi: sacra euangelia docent: que

Viriū anime

fere nullū factū v'l miraculū referūt in quo
 ch̄stī simul humanitatē et diuinitatem nō
 manifestent. Ita inuenies in xp̄i baptismo:
 tēptatiōe. miraculis. et maxime in pluribz
 locis in passione. Nā aduersarios p̄strauit
 veritate. sol obscurat⁹ est: clamans voce ma-
 gna emisit sp̄ritū. ita vt etiā ex hoc cētū /
 r̄io gētilis deū intelligeret. Ex humanitate
 autē oīa passus est. Itē hunc modū habuit
 in suis meditationibz deuotissim⁹ doctor
 Bernard⁹. Ait enī sup cantica. Si quidē
 inquit cū nomino iesū: hoīez michi p̄pono
 mitē et humilē. corde benignū. sobriū. ca-
 stum. misericordē. et omni deniq; sanctitate
 et honestate perspicuū. eundē ipsum deum
 omnipotentē. Sumo michi itaq; exēplū de
 hoīe: auxiliū de omnipotente. Secdo circa
 opus passionis xp̄i. vt magis accēdaris ad
 p̄ passionē: debes diligēter aduertere: quo-
 tiēscūq; legeris in passione xp̄i aliquas pe-
 nalitates sibi inflctas: eodē genere penali-
 tatis seu eodē gradu penaz xp̄m ī sua passi-
 one vltra oēm hoīem fuisse afflictū. Quod
 ex multis causis poteris p̄siderare: q̄ te vt
 passionis xp̄i amaritudinē senties: multū
 mouebūt si bene p̄sideraueris. Unusquisq;
 enī homo in eodē gradu penalitatz pl⁹ mi-

Job. 18

2

De reformatione

nus ve patit: q̄to penā plus senserit: sicut
notū est. Tāto aut̄ q̄sq; penā facili⁹ ⁊ acrius
senserit: q̄to fuerit natura viuatioꝝ ⁊ sensus
ei⁹ facili⁹ p̄cipit: sed x̄ps erat natura viuati-
cissimus: adeo q̄libet pena sibi inflicta erat
ei ḡuissima. Cogita ḡ si illa crucifixio ⁊ illa
clauatio manū ⁊ pedū: de q̄ pp̄ha ait. forte/
rūt man⁹ meas ⁊ pedes meos: alteri cuius
hoīm fuisset intolerabilis: q̄to grauior ⁊ a-
cerbior x̄p̄o i sua natura deli catissima: nobi-
lissima ⁊ viuacissima. Itē sc̄dm Augustinū:
x̄ps nō patiebatur nisi volens. Ipse enim
passiones volūtarie sibi assumpsit: ⁊ tantū
patiebat: q̄tū voluit seu sponte assumpsit:
X̄ps aut̄ patiebat vt satisfaceret p̄ pctō n̄ro
Credendū ē q̄ ip̄e p̄fectissime satisfecit: et
igit̄ amarissima etiā penā assumpsit. Pctm̄
enī primi hoīs pena infinita id̄guit ad sa-
tisfaciēdū. Et hec ratio ē Bonauēture. Itē
erat pena eo grauior q̄ a peculiari suo pp̄lo
i flicta: cui merito dicere poterat. Popule
me⁹ q̄d tibi facere debui ⁊ nō feci: tu aut̄ q̄d
michi pe⁹ retribuere poteras q̄ fecisti. Itē
pena x̄pi erat in omni sensū: in omni mēbro
sicut iuenies si bene opus passiōis in mēte
tractaueris. Itē deuote ymaginare interiorē
x̄pi penalitatē: que forte exteriorē pena nō

Virium anime

33

erat minor. imo forsitan multo maior. Que interior pena causabat in eo ex nimio zeli feruore pro humano genere. in quo tamen ad maiorem patrem videbat passionem suam fore inutile propter propriam malitiam. Item hec interior pena surrexit ex maxima compassione sue dilectissime matris. Item ex miseratione iudeorum. Item ex dolore discipulorum et peccatorum eorum: et maxime iude. Item ex nostra cecitate et ingratitude. Cum autem legeris vli in mente reuoluueris: quomodo xps fuit flagellatus. irrisus. delusus. sputatus. crucifixus. etc. noli solum cogitare de pena exteriori. sed ita dominum iesum respice in talibus penis quasi hominem deum exterius summa penalitate afflictum: et etiam ultra quam humana mens comprehendere potest interiorum et tribulatum et dolorosum. Et vere si ita respicis christum in quavis afflictione constitutum si non condoles. valde mirandum est. cum reuera si perfecte comprehendere animal brutum ita inexplicabili pena affligi humanitatis affectu patereris: quanto magis domino tuo. Et hoc de opere. Circa modum autem patiens si diligens fueris et deuote rimaris. inuenies precipue humilitatem. miritatem. et generaliter omnium virtutum perfectum exemplar imitandum. Ut autem modum patiendi in christo in te

De reformatione

melt⁹ sentias : debes in oibus que de xpi
passione legis vel cogitas semp in mente
tua reuoluere : quoxps se habuit in verb
in respōsionibz : in factz. in pen's. quō se ha
buit tā interi⁹ qz exteri⁹. z quō illa pue loco
z psonis agnebat : optimo modo formabat
z hoc poteris in euāgelio iuenire : vel certe
si tibi nō est expressum : ex te ipso formare. Nā
nullus christian⁹ ignorat : quin in omnibus
optimo mō se habuit. Igit de modo ita re
bes cogitare. Cū. pbi gratia. legis. Stetit
iesus ante pilatū p̄sidiē. zc. Cogita p̄mo mo
dū stationis : qz humilis fuit : forte iclinato
capite : remissis oculis. Deinde de modo p
latiōis p̄boz. qz leni z dulci voce rep̄ōpsit
ita vt te delectaret audire aliquē hoīem ita
loquentē. Nā vox ei⁹ nō min⁹ dulcis : qz fa
cils decora. Deinde cogita quō interi⁹ se
habuit : z planū est qz stetit cū sūma hūilita
te : nō habēs inuidiā p̄tra pilatū z iudeos : s;
cōpassionē. Sic cogita quādo iudei clama
uerūt. Crucifige : crucifige eū. zc. quoxps
ea audiuit. Certe sūmo dolore. ex cōpassiōe
et zelo : et tamē exteri⁹ humiliter se habuit
Et sic oīa pertracta : imitans modū christi
se habendi scdm loca et tēpora : et iuenies
oēm virtutē in xpo : et optimū modū quo se

habere potuit. Maxime autē diligēter attē
de modū: quo inter se habuit passionē vī
zelo. zc. Circa tertiu scz causam: ita semper
leger cogita de passionē redēptoris tui. vt
scias qz tu es causa. Passus est enī p̄t tuā
redēptionē. illuminationē. iustificationē z
glorificationē. Itaqz semp attrahē tibi: z b̄
beneficiū q̄si pro te solo passus sit: vt supra
dictū est. Itē cogita semp q̄cquid legeris
vel cogitaueris: q̄si dicat tibi christ⁹. Hoc
feci vt tu seq̄ris vestigia mea: te humilies
partēs sis: tollas crucē tuā z sequaris me:
qz nō est seruus sup dñm suū.

Iosam. 15

Passio xp̄i breuiter collecta ad
modū fasciculorū. Primus fa-
sciculus. Ca. xxix.

f Fascicul⁹ mirrhe dilect⁹ me⁹ michi
inter vbera mea amorabit. Loquit̄
aīa deuota: designās se xp̄i amari-
tudine simul collectā: iugiter in suo pectore
circūferre. Ut autē etiā tu q̄cūqz memoriā
tuā per meditationē mortis xp̄i reformare
desideras: in prōptu habeas fasciculos q̄ in
memoria tua amorantur: passionē m xp̄i hic
tactā solūmodo ordine euāgelistaz inserui-
mus p̄p̄dīose: vt ex illis paucis: fm illa tria

De reformatione

que dicta sūt. op^o. modū z causam: habea s
materiā copiose meditādi. z de paucis plu^s
rima colligas. Cogita igit quō solēni illa
cena. de q̄ supra dictū est celebrata: z hymⁿ
no dicto. xps de^o z homo: vidēs appropin
quare tēpus suū: surrexit vt iret ad montē
hoc est opus quod fecit. Cogita igitur: vt
supra dictū est. de modo quomodo se habuit
intus z extra. eundo. fugā discipuloz preh
dixit: petrū asserit se ter negaturū. z alia q̄
lequebat: hoc itez op^o. Cogita: q̄ modo ex
teriori vba illa deprop̄sit: et quali īteriori
ptulit affectu. Et sic facias vbiq; nec opus
est semp̄ repetere. A sūpto petro. iacobo z
iohāne ait. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē
Relictis illis solus orat in mōte: finita ter
tia vice oratione: ex imaginatiōe mortis z in
terno dolore z timore: fact^o est sudor: et sicut
sanguis inuēs p̄ hoc ineffabile penā suā: nā
de nullo vnq; aliqd tale legim^o. Tūc āge
lus suū dominū confortauit. Cogita q̄ modo
xps inimicis suis obuiauit: z sponte se ob
tulit. z eos verbo suo in terrā p̄strauit. De
inde a iuda osculat: a iudeis capis. trahit.
vincitur. z ad domū anne adducitur. z oēs
discipli fugerūt. Et hic sit tibi fascicul^o vn^o
memorie p̄medand^o. Et hic si placet potes

Viriū anime,

diligēter aspicerere xp̄z. q̄s sit iste q̄ patit̄ ista
vt te sbdas ei p̄ ratiois assensū. Credeigit̄
z cogita ip̄m esse veracit̄ dei filiū: oīm prin
cipiū: saluatorē oīm z retributorē oīm.

Fasciculus secūdus. Ca. xxx

i N domo anne confessus veritatē a
seruo neq̄ pcutit̄. Logita hic opus
modū et causam: vel saltē aliquod
eoz: sicut tibi congruit. Deinde in domo
cayphe: vbi scribe z pharisei expectabāt: ad
ducit̄: illuditur: pcutit̄ tāq̄ blasphem⁹. fal
sum testimoniū q̄ritur. nō iuenitur. A pon
tifice adiuratur. A petro ter negat. Sed
xp̄s petrū respiciēs. c̄pit̄ z flere amarissime
cōpulsit. Mane aut̄ facto: ad pilatū vincit̄
ducitur. Logita modū quō ipsi ducebāt eū
qz pessimo tāq̄ latronē vl' maleficū. zc. Lo//
gita modū quō ille iuit̄: qz hūillimo z patie
tissimo. zc. Judas vidēs qd̄ petebāt xp̄z ad
mortē: tm̄ in se voluit q̄ tā dulcē hoīem tra
didit: vt se laqueo suspēderet: z retulit̄ pecu
niā cū qua emptus est ager: sicut p̄dixit hic
remissus. Corā pilato multipliciter innocent̄
accusatur. mittit̄ ad herodē. z ab eoyt̄ fatu
us reludit̄ z irritet̄. Hic diligētissime p̄sere
ra q̄tis est q̄ patitur: z ei cōfigurare: vt cōh

De reformatione

patris innocētissimo. mirissimo. amantissimo
mor nobilissimo. Et h̄ sit fascicul⁹ secundus

Fasciculus tertius. Ca. xxxi.

Est hec petētib⁹ h̄ iudeis dimittit
p̄ pilat⁹ barraban. ⁊ tradit iesum cru
cifigēdū. vict⁹ i oportunitate iudeoz
⁊ timore cesarj. Tūc iesus: more ⁊ schema
te regj multiplicat illudif. clamit̄ iduit: spi
nie coronat. arūdine pcutit: ⁊ vt rex i derisu
adorat. Hic homo cogit modū: artēde cau
sam: quō sc̄ x̄ps se habuit: et quō iudei se
habuerūt. Causam q̄re tāta sustulit. Cla
dēs vt crucifigat: p̄p̄riū portat patibulū:
popul⁹ seq̄tur. et mulieres flentes. Quib⁹
ait. Nolite flere sup me. ⁊c. In mōtē ducit
caluarie: ⁊ crucifigitur. Et hic diligenter
p̄tracta modū crucifixiōis. Aut enī primo
crucē erexerūt: ⁊ x̄ps ascēdit ad crucē. Aut
certe crucē posuerūt ad terrā: ⁊ x̄pm super
eā posuerunt. Nā alius modus nō apparet
Et quicumq; fuerit modus reuolue q̄ sit
lamētabilis. Et hic tertio speciali⁹ puenit
p̄siderare q̄tus sit iste qui tāta patit. vt ad
ipsum possis egredi p̄ admiratiōis aspectū
q̄ imēius est potestate. speciositate. fecili
tate. et nitate. Admirare igit̄ maiestātē ani
chilari. speciositatē decolorari. felicitatē toz

mentari: eternitatem mori. Et hic sit tertius fasciculus.

Fasciculus quartus. Ca. xxxii.

Endēs iesus in cruce sitit. Logita op^o quō xps pēdet. Logita modū z causam. Logita qd sitit: orat p crucifixoꝝ. blasphematur ī cruce. z irridet a ptereūtibz. a pꝛicipibz. a latrone. Titul^o vtrissim^o z ixelebilis. iesus rex. ī scribitur. Stat mat̄ iesu dolorosa sub cruce. quā xps respexit. z iohāni omisit. siūt tñbre. Designas tadē q̄ta sua esset pena: z q̄ humanitas qdāmō fuit deserta. eo q̄ nō fuit redundantia viriū supnar q̄bz fruebatur. ad inferiores q̄bz paciebat clamabat. Pely. hely. zc. Accepto aceto sumat̄ iā oibz: cū nihil restabat agēdū. clamās alta voce emisit spiritū. Innuēs q̄ si vellet. q̄diu vellet viueret. z q̄ nullus aīam suā a se tolleret. sed q̄ ipse ea spēte poneret. Et hic debes asiderare assimilatiōis amictu: q̄li forma passus sit. Passus est enī sicut verus agnus liberalissime respectu pꝛimi. seuerissime respectu sui. obediētissime respectu patris. prudentissime respectu adūsarij. Stude igit̄ ad habēdū habitū fm effigie imitationis xpi. scilicet benignitatis. seueritatis. humilitatis z p̄spici

De reformatione

uitatis. Et hic sit tibi fasciculus quartus

Fasciculus quintus. Ca. xxxiii

A tronū ossi & fringunt. xpi os nō
minuit: ne figura de hoc euacuetur

Lit^r ei⁹ aperit vnde pfluūt ecclesie
sacramēta: velum temp^li scindit. sepulchra
mortuoz aperiunt. vt ide mortui in die res
surrectiōis cū xpo resur gerēt. Hic cōside
ra p^rta p te passus sit. & crucē aplectere per
passionis desiderii: vt sicut ipse passus est
in iuriā. uitia. ludibria. supplicia. sic et tu
passionē xpi imitādo aplectere pro eo omnē
passionē plenā iurijs. cōiurijs. suppliis.
ludibrijs. Et hic sit fasciculus quintus.

Fasciculus sextus. Ca. xxxiiii.

Affio christi non solū memoriā re
format per deuotā meditationē: nec
solū inflammat desiderii ad deuotio
nē: quinimo p^rcipue illustrat intellectu: et
ducit ad cognitionē veritatis. Si quidē in
vniuersitatis cognitiōe maxime septē erāt
clausa a te xpi passionē: q̄ sunt in ei⁹ passiōe
reuerata. De q̄b⁹ itelligi pōt illud Apoc̄.
A p^ra sunt signacula eius septē. Primū si
gnaculū fuit de⁹ admirabilis: qui p crucē
manifestat⁹ est esse summa sapiētia: i eo q̄ dia

Viriū anime?

bolū decepti: sūma iusticia inq̄tū que sūt
redēptionis precii: sūma mīa qz tradidit
pro nobis filiū. Scdm signaculū fuit spī
ritus intelligibilis: qui manifestatus est
per passionē: q̄te sit benignitatis q̄tū ad
āgelos qz xp̄m pmiserūt crucifigi: q̄te di//
gnitatis quo ad hoīes: nā p̄t eos xp̄s cru
cifixus est: q̄te crudelitatis quo ad demo//
nes: qui dñm deum suū fecerunt crucifigi.
Tertiū signaculū est mūdus sensibilis: qui
in morte xp̄i p̄batur esse locus tenebrarū: in
quo regnat cecitas: qz lucē verā nō cogno//
uit: sterilitas qz xp̄m infructuosum repu//
tauit: impietas qz innocentem condēnauit
Quartū signaculū fuit paradisi: que per
crucē apparet esse locū plenū gl̄ie: leticie
z opulētie. in eo qz xp̄s p̄pter ei⁹ restitutiō//
nē factus est vilis: pauper z miser. Quinto
per mortē christi infern⁹ manifestat⁹ est esse
plenus omni egestate: vilitate: z paup̄tate
qm̄ si hec christus passus est p̄pter peccati
deletionē: multo magis dānati hec paciē//
tur p̄t iustam op̄ez retributionē. Sextū
signaculū fuit virtus laudabilis: q̄ per cru
cē xp̄i p̄batur esse preciosa: speciosa. et fru//
ctuosa. Preciosa: qz xp̄s ante voluit vitam
corporalem perdere quā contrariari virtu//

37

2

3

4

9

6

Dereformatione

Speciosa. qz in stumelijs relucebat virtus
fructuosa: qz vnus perfectus actus virtutis
infernum spoliavit: celos apenit: perditum
restauravit. Septimum signaculum per crucem
apertum est: in eo quod apparuit reatus culpabi-
lis quod detestabilis sit: cum ad sui remissionem
indigeat tam magno precio: tam grandi piaculo:
tam difficili medicamento. Et hic sit fasci-
culus sextus.

De exercitio orationis. Ca. xxxv

Uccincte et expedite materias teti-
simas in quibus ut plurimum desant deuotio-
rum meditationes. Sed si videris amplius
meditationes tuas in talibus dilatare: sicut ex
dinis libris plurimam materiam de his collige-
re: et ad tales materias trahere studia di-
uinarum scripturarum. Si quidem lectio scripturarum me-
ditationibus semper subministrat vnum medita-
tionem generet: affectus ad orationem recurrat: quod fru-
ctum de se utriusque petret. De sunt vtilis occupa-
tiones deuotorum. si bene assumatur lectio: me-
ditatio et oratio. Sed quia de lectione et meditacione
aliquod diximus. pauca etiam de oratione dicamus.
Sciendum igitur quod orationes possunt esse duplices.
Quaedam enim sunt plures. sicut septem hore
canonice. Quaedam breuiores quam homo format:
sicut affectus eius suggerit: vel necessitas vult

Viriū anime.

36

desideriū postulat. Ante oratiōes lōgas ma-
xime matutinas ⁊ vespas. vt supra tactū est
debet se homo pparare per aliquā deuotam
meditationē de morte. de iudicio. de pctis.
⁊ similibus. vt ante orationē percipiat aliquē
affectū timoris. amoris. admirationis vel
spei. ⁊c. qz ex talibus affectibus oratō surgit
ois virtus et vigor orationis. fm Hugonē.
Breues autē orationes: quas Augustin⁹
ad probā: iaculatorias nominat. vbiq; ⁊ in
omni loco. in labore. in studio debes mitte-
re ex feruido desiderio: nūc p expugnationē
vitiōz: nūc pro liberatiōe penaz: nūc pro
remissione pctōz: nūc p regno celestis pa-
trie. De his breuibus orationibus dicit. Las-
sian⁹. et Augustin⁹ ad pbā: q; sācti patres
in egypto oratiōes breues qdē: sed creber-
rimas. vtili⁹ fieri cōsuerūt. Licet autē cor-
poris necessaria etiā a deo petere deb: am-
nulto tamē frequēt⁹ petēda sunt nob̄ dona
gratie et celestis glorie. Ardenti⁹ ergo de-
bem⁹ petere p veris virtutibus: pro expur-
gatione vitiōz. Maxime autē semp in oib⁹
orationibus nostris debemus habere ante
oculos illa vitia q; magis nos infestā: ⁊ cō-
tra que nos āpli⁹ repugnam⁹. et cū gemitu
⁊ singultu. pro illōz extinctiōe dñm reprē-

De reformatione

cari. Habeas etiā te quibusdā signis admonitū: quibus ad orationē exciteris: ne ex pigritia tua negligas: vt videlicet ores quies te exire pringat. sicut sancti patres facere consueuerūt. s̄m Hieronymū. Itē quando te apphēdit tēptatio ne succūbas: quādo te excessū increparis: et de similibus. Ora etiā nonūq̄ pro defūctis. qz piū est. vt dū in eternayta fuerint. p te orare nō negligāt. Clamāt ad nos quotidie. 2 Misere mei mei. 2c. Si quādo hō diffidit tuā p̄sciētia ad deū orare. cōscia suoz excessuū arripe illud gen^o oratiōis qd̄ obsecratio dicitur. id est. roga aliquē sanctorū vt p te te precet clamido. Sctā maria ora p me.

De reformatione volūtatis. prima culpa. Ca. xxxvi.

Itō de reformatiōe intellect^o et memorie: sequent̄ agendū est de reformatiōe volūtatis. Sed qz non solū vires aīe sunt destitute in lapsu primū hoīs: sed qz heu multi per actuale peccatū spoliati sunt gratia dei et culpa ppria deformati. Idcirco duplici indiget volūtatis reformatiōe. Prima: qua eis ifundat̄ gratia et iustificatio. Sctā: qua pronitatis volun-

tatis & inclinatio appetituum refrenet. Prima
 reformatio: de qua non nisi modicum dicemus
 quia non est terminus ad propositum sic secunda. Secunda fit
 per penitentiam: quae tribus partibus constat: contri-
 tione. confessione. satisfactione integratur.
 In naturalibus dicitur res conteritur: quoniam res du-
 ra frangitur vel imminuitur in partes minutas.
 Ita similitudinarie cor hominis durum dicitur.
 Quod diu auersum a deo moratur in peccatis: non
 cedens diuinae motioni trahenti voluntatem a-
 peccatis. Tunc conteritur dicitur: quia ab illa obsti-
 nantia et duritia mollescit et fragitur. Sine hac
 contritione: gratia quae per peccatum mortale
 omittitur nunquam recuperatur. Laue ergo homo cor durum
 et insensibile: a quo gratia diuina resilit. Est
 autem cor durum secundum Bernardum de considera-
 tione: quod nec per punctum scinditur: nec pietas-
 te mollescit: nec mouetur precibus. minus non ces-
 dit: flagellis duratur. Nichil autem tantum valet
 contra cordis duritiam: quantum per punctum. de qua
 superius satis dictum est. Post contritionem se-
 quitur confessio simplex: humilis et fidelis. Hu-
 milis: ut cum vera contritione peccata nos-
 tra confiteamur: non recitando sicut fabulam.
 Sicut quidam faciunt. qui spiritum contritionis
 non habent. Nam qui spiritum contritionis per
 sui discussionem eo modo quo supra dictum est

De reformatione

acquisierūt . facile in lacrimas prumpunt:
imo sepe pctā sua sine lacrimis dicere non
possunt. Sit etiā humilis: vt humiliter et
subiecte te habeas ad p̄fessorē: in oīb; te si-
bi subijctēs ad satisfaciēdū: ⁊ tanq̄ in oīb;
assistens iudici loquere et responde . Sit
etiā humilis: vt non dicas quedā . que licet
turpia . tamē propter aliquā secularitatem
inde velis laudari: sicut quidā qui acute di-
sputando aliū superauerūt . ⁊c . Sit etiam
simplex: vt nō excuses itētione . s; simplicit̄
q̄cquid p̄scientiā remordet confitere . Et
vt f̄teli⁹ p̄fitearis: potes tuos defect⁹ quo-
tidianos . sm Antoniu: in scriptis notare .
Sit etiā fidelis . vt in spe venie p̄fitearis .
Itē saluo iure: debes meliori quē iuenire po-
teris p̄fiteri: ⁊ maxime viro spūali: cui cō-
scientiā tuā possis p̄mittere: et p̄silia ab eo
recipere ⁊ cui in oīb; acquiescas . Satisfacti-
onē ad p̄fessoris arbitriū p̄opto animo ad-
implebis: eo q̄ sine satisfatiōe penitētia nō
sit integra: ideo neq; sufficiens .

Quod locū superiorē ⁊ occupationē ex-
teriorē volūtas ordiata de suo refu-
git: s; ex ip̄erio suscipit . Ca . xxxvii
d   E secūda autē reformatiōe: quai

40

Viriū anime

clīnatio volūtatis ac pñitas appetitū per deuota et facta exercitia sub freno ratiois moderatur. Sciendū est q̄ debite ordinata volūtas in multis aliter vult et velle debet ex suo: aliter ex alioꝝ imperio vñ forsitā bonoꝝ consilio. Atq; aliter reformatur volūtas respectu sui: aliter respectu superioris. Siquidē de ratione volūtatis bene ordinate et reformatē existit: vt semp sibi velle vacare: vitare tumultū. nōnūq; tamē superioris imperio cogit inuisa exteriorib; officijs deservire. Breuiter autē sicut ad p̄sens occurrat: specialiter sūt duo in q̄b; ordinata volūtas sp̄ ex suo vult aliud et aliud ex aliorū imperio vel forsitā consilio. Sūt autem hec duo: exterior occupatio in tumultu: et gubernatio alioꝝ siue loc⁹ superior. Nec enī duo: volūtas ordinata ex suo semp debet refugere: ac etiā cū cogit debet ea nō ex desiderij libidine suscipere: sed pot⁹ p̄p̄t on⁹ caritatis tolerare. Nā humilis obedientia in oib; iniunctis fideliter et humiliter est implenda: et semp obedientia exercitijs p̄p̄rijs est ateponenda. Super his sunt innumera dicta sc̄toꝝ. De exteriori enī occupatōe dicit Bernard⁹. Absit absit vt q̄ deo vacat: ad tumultuosā aspiret fratꝝ officialiū vitā

De reformatione

Martha semp̄ iſufficiēs ſibi ⁊ min⁹ idonea
 videat: alijq; magis id ep̄is qđ admiſtrat
 optet iſponi. Itē de hiſ duobus loquitur
 Auguſtin⁹ ſc̄pt̄ de ciuitate dei. Itaq; ait a ſtu
 diō cognoscēde veritatis nemo p̄hibet: qđ
 ad laudabile p̄tinet ocū. Loc⁹ ſc̄o ſuperior
 ſine quo regi popul⁹ nō poteſt: ⁊ ſi teneatur
 atq; admiſtrare vt deceat: indecent tamē
 appetit. Quāobrē: ocū ſanctū q̄rit caritas
 ſitatis. negociū iuſtū ſuſcipit neceſſitas ca
 ritatis. quā ſarcinā ſi null⁹ iſponit: p̄cipiēde
 atq; iſtuēde. vacādū eſt ſitati. Si aut iſponit
 ſuſcipiēda eſt p̄ caritatis neceſſitatē. Nec
 auguſtin⁹. Idē aſſerit Gregori⁹ ſepiſſime in
 libris moralū. Idē dicit Thomas de aq̄no
 in. ij. ij. clxxxv. Nemo ergo ſua voluntate
 ſibi debet aſſumere honore: niſi qui vocatur
 a deo vt aaron: nemo ad exteriores tumule⁹
 niſi coactus aſpirare. Sed ſunt nōnulli q̄
 in ſp̄ualib⁹ tediocit̄: exteriora adminiſtrare
 tora volūtate cupiunt. ⁊ a ſuperiorib⁹ ſuis
 iſportunitariib⁹ licentiā acq̄runt. Alij vero
 ſuſp̄bia ſup̄ari: nec p̄tēti iſ humilitati: ſimi
 lit̄ cogūt ſup̄iores ſuos moleſtijs: vt p̄ſen
 tiāt qđ ad altiora p̄ſcēdāt ⁊ graui⁹ interuāt
 qui tamē in eo ſe credūt imunes a peccato
 eo qđ habeāt licentiā ſuperioris: ſ; recipiūt

Virium anime

41

miseri seipſos. Nā de^o nō irridetur. Nā
 vt ait ille deuot^o Anselm^o in libro ſuo: de
 ſimilitudinib^{us}. licētia quidē op^o ſeu factū ex
 cuſat: nō aut volūtate. Nō igit excuſat tuā
 volūtate: q̄ tm̄ ad alta āhelas: ad ſupiora a/
 ſpiras aſcēdere: q̄ habes ſupioris licētia. i/
 mo etiā ſi ſi nemoleſtia vſi oportunitate tua
 te pmouerit: tu aut let^o z volūtari^o libēter
 aſſumis locū ſuperiorē: nō excuſaria. Nā
 obediētia ſm̄ Auguſtinū. q̄tū in proſperis
 h^{is} te ſuo ſtantū hōiem nō excuſat: ſed ipſa
 libido volūtatis obediētia ānihilat. Elau
 bñdictionē pdidit dū foras tanq̄ ad tu/
 mlitū egreſſus eſſ. q̄uis licētia ſui p̄is Ita
 q̄ q̄tū ad hec duo: tūc volūtas eſt ordina/
 ta: cū hoc de p̄prio q̄tū in ſe eſt: totis viri/
 bus refugit. Sed ſi cogat neceſſitas: obe/
 diētia tract^o ſuſcipit. Ita ergo in oīb^{us} eſto
 p̄opta volūtate ſubiect^o. vt tamen q̄tū in
 te eſt: nō ſepareris a rachelis āplexibus:
 nec periculose innoluaris mūdi tumultib^{us}
 vbi flant varij venti tēptationū. De alijs
 autē reformationib^{us} volūtatis: ſc̄z ad deū:
 ad eq̄lē. zc̄. ſatis patebit expoſtea dicēdis

Qz aliter pugnandū eſt contra
 vitia carnalia: aliter cōtra ſpiritua=

f

De reformatione

lia

Ca. xxxviii.

Ecūda volūtatis reformatio: de q̄
f dixim⁹. per expurgationē vitioꝝ ac
quirīt. Nā extinctis nociuis deside-
rijs quibꝫ trahit: volūtas erit ordinata et
reformata. Itē de extirpatioē vitioꝝ ⁊ ex-
purgatioē concupiscētiāꝝ in sequentibꝫ erit
dicendū. Et p̄mo in generali. postea in sin-
gulari: ⁊ de singlis vitijs capitalibꝫ. P̄mo
ē sciendū: q̄ aliter expugnāda sūt vitia car-
nalīa. aliter spūalia. Carnalīa enī meli⁹ vin-
cūtur per fugā ⁊ remotionē oīs occasionis
qua possit memoria circa obieca horꝫ vitio-
rū generari. Spūalia autē facili⁹ vincū-
tur si homini int̄ alios plures p̄uersanti ta-
lia fiant p̄tinua exercitia quibꝫ ipsa spūa-
liā vitia irritata hoīem inquietēt: vt ita tandē
homo ī paties sue inq̄tudinīs: virilit̄ resi-
stendo vincat. In carnalibꝫ igit̄ apprehēte
fugā. In spūalibꝫ quere ⁊ desidera vt
his tibi fiant cōtraria exercitia. vt passio
tua irriteꝝ: ⁊ irritata tandē velut fatigatioē
sua in se sopita resiliat et requiescat.

De inō operādi maībꝫ. Ca. xxxix

¶ Vitijs autē carnalibꝫ si vis ve-
i nire ad victoriā: deuota ante omnia

ociū: qđ est sentina oīm vitiōz: p̄cipue autē
 carnaliū. In desiderio est enī oīs ociosus.
 Et circa gulā aliāq; similia semper gulosi
 memoria versatur & agitat demonib; & de/
 siderijs infinitis. Sed videndū est hic: cur
 operemur manib;. & quare nō iugiter sp̄iri/
 tuab; adhaream⁹. Secundo qualia opera
 manualia p̄re ceteris debeam⁹ opari. Ter/
 tio quō se homo in ope manūū exercebit in
 sp̄iritu ad pietatē. Ad primū: mltiplicē in
 dictis sc̄tōz poteris respōsionē inuenire
 Cū enī tu sis fragilis: nōdū tot⁹ sp̄iritua/
 lis effect⁹. idcirco oportet te iterdū cor po/
 raliū occupari. ne te diuict⁹ relinqs p̄po/
 sitū sp̄irituale. sicut āgelus dñi visibiliter
 ostendit beato Anthonio: Inde est quod
 Cassian⁹ dicit. Qui iugiter nō est p̄tentus
 aliquid manib; operari: nō potest diutius
 in cella remanere. Itē: cū tu sis plen⁹ ma/
 lis p̄cupiscētij;: oportet te p̄mo cor tuū ex/
 purgare duris laborib; anteq̄ in sp̄ualib;
 iugiter quiescas. Inde dicunt doctores q̄
 quia huiusmodi occupatio inq̄tū occupa/
 tio retrahat hominē a vacatione sp̄irituali
 Inq̄tum tamen impedimenta vacationis
 remouet. scz p̄cupiscētias multū inuat & p̄
 mouet ad vacandū. Itē tertio cor nostrum

237

2

3

De reformatione

vagū est. ⁊ fluctuat in cogitationes varias
sicut nauis in mari: oportet igit vt ligetur
āchora. ope videlicet manuali: vt dicit. Cassi
an^o. Itē quarto: minores occasiōes tēptan
di habet diabolus in nobis occupatis q̄
ociosis. Hieronym^o. Sēper te diabolus
inueniat occupatū. ⁊c. Occupat^o enī ab vno
demonē ipugnatur. ociosus hō innumeris
demonibz deuastatur. Itē quinto opus ma
nuū admonet nos de pctō et lapsū nostro.
Nā in statu inocētie nō laborassem^o cū fa
tigatione. Dico autē: cū fatigatiōe. licz enī
a de iussū fuerat vt operaret paradīsum: nō
hoc fecisset cū dolore ⁊ fatigatiōe: sed cum
quiete et dulci p̄tēplatione dei in visibilibz
s̄m Augustinū s̄p̄ genesis. Post lapsū hō
dictū est homini. In sudore vultus tui. ⁊c.
Itē de labore manuū habes vt sis liber ⁊ nō
īdigas applaudere alijs. Potes etiā nōnū
q̄ tuis laboribz pauperibz sbuenire ⁊ āpli^o
laborare: sicut legit de scrijs patribz ī egipto
Itē ex labore manuū durior: sepe exprimit
dulcis p̄unctio sc̄dm Bernardū. Itē la
bor durus admonet nos. vt intēdam^o illuc
vbi labor nullus: quies sūma: qz sex diebz
operabimur. septimo autē die. post quē ali^o
dies nō erit: dicet sp̄ritus vt quiescamus

4
9
Em. 3

Apo. 17.

Viriū anime

a laboribz. Et mlte sunt alie ratiōes: p̄p̄t hoc sancti patres in egypto: summo studio z idicibili desiderio ad opa manuū se dederūt credentes se tanto in iteriori puritate p̄ficere: q̄to essent in ope manuali fideliores Ideoq; ipsi p̄p̄t op̄ manuū a sancto Ber // nardo: Chrylostomo, Augustino z Hiero // nymo tanta excellētia p̄mēdant. Inde pene oīa vel longe plura monasteria ad operan // dū manuū sunt instituta. De secūdo dicit Bernardus, q̄ pro spūalibz exercitijs non oīa corporalia, eque p̄ueniunt: sed illa que cū spūalibus maiorē habent cōuenien // tiā z similitudinē. De quibus inter cetera est sacrā scripturā scribere: sicut ibi dicit Bernardus. Unde plures sc̄tōz patrū scri // ptores erāt. Dēs discipuli et fratres ī mo // nasterio sc̄tī martini scriptores erāt. Sā // crus Hieronymus inter cetera manualia: ru // sicū admonet de ope scripture. Ambrosius p̄p̄rios libros quos dictabat. p̄pria manu scribebat. Hieronymus sp̄ aut scribebat ali // quid aut docebat. De tertio: videlicet quō // te habebis īfra opus. Primo atē oīa sicut te exerceas exteri⁹ in opere: ita interi⁹ in vi // riū anime reformatiōe: meditādo interdū orādo exercebis. Neq; enī p̄p̄t hoc q̄ exte //

de p̄do

De tertio

De reformatione

2
3
rius occuparis. iteo necesse ē vt cor tuū va-
cet iter^o. s; sicut dicit Augustin^o i libro de
opere monachoz. potes ifra op^o meditari.
z cātica diuina cātare fm eū. Secūdo de-
bes fideliter z cū desiderio operari. discre-
te tamē z moderate: sciēs qz nō solum cor //
ruptibile aurū vl' argentū recipies: s; etiā
imaccessibile coronā in celis. Maledict^o
igit qui facit opus dñi negligēter. Tertio
debes operari in silētio. Silentiū enī fm
pphetā est fortitudo nostra. Semper vbi
nō exigit necessitas vel vtilitas exercendi
se ad pietatē valde est expediēs. Paulus.
Obsecramus in dño iesu vt cū silentio pa-
nē suū manducent.

De ordine aggrediēdi in extirpa-
tiōe z expurgatiōe vitiorū. Ca. xl.

3
cedentes autē vicini^o ad extirpa-
tionē vitioz z concupiscentiaz. qua
ipsa volūtas reformat. Primo di-
cendū quo ordine aggredi debet: q̄ in hoc
bello cupit legitime decertare. Sup hoc ḡ
audi Hugonē de sctō victore: qui de hoc in
libro de amore: hūc tibi ordinē demonstrat.
Purgatiōis igit tue sollicit^o Prio necesse
est. vt passiones quib; ipugnaris attēdas

Viriū anime.

44

Deinde q̄ sint quibz maxime fatigaris: in h̄
 spicias. Postremo p̄ que instrumēta: quibz
 passiōibz magis obuies sagaciter p̄quiras
 Quibz inspectis: congruum instrumentum
 cui libet passiōi obijcias: et que magis im-
 pugnat. feruētiori instantia vt ipsa obrua-
 tur insistas. Nec sic tamē extinctiōi vnus
 passiōis tota vehemētia insistentū est: vt
 ad cetera cōprimēda instrumētū corporale
 deficiat: hec hugo. Est igit̄ rect⁹ ordo aggre-
 diendi: vt discas p̄mo quibz vitijs oppu-
 gnaris: et quibz infestaris apli⁹. Et hoc de-
 bes discere ex his q̄ superi⁹ diximus de tui
 ipsi⁹ cognitiōe p̄ exercitiā acquirēda. 2
 Secūdo debes discere q̄ remedia sint p̄ vitia
 quibz impugnaris efficaciora: et hoc poteris
 discere ex his q̄ sequunt̄ infra. Tertio debes 3
 aliquā eligere magis te instantia: et hec
 maiori sollicitudine debellare.

Quia pugnandum est contra vnū
 vitium. Ca. xli.

Vnt autē multi qui volentes vitia
 extingere: ī pfuso p̄tra oīa bellū
 arripiūt: pugnātes p̄tra omīa: sed
 nullatenē incūt: sed quasi in incertū currūt:
 et vacuū aerē verberāt. Sunt aliī qui ho-

De reformatione

die vnū vitium insequuntur: et cras contra aliud
pugnant: qui quā debite nō psequuntur: nullū
sequuntur ad instructionē. Tu autē nō sic. sed
ordinata acie pcedas ad bellū. Debes em̄
vnū vitium arripere quod ē tibi magis molestū
atque illud psequi donec deficiat: contra illud
oēm intentionē mentis et conatū dirigere:
quies resiliis iterum incipere: p illi⁹ extinctiōe
sepe orare. sepe ignita emittere suspiria: fū
dere lacrimas. nec tamē ita totū te contra
istud vnū dabis: vt ab alijs obzuaris: sed
habebis quēdā horrore generalē cōtra oīa
vitia: et ab omni latere vnū oculū. vt scilicet
quādo aliud vitium insurgat. illi viriliter re
sistas. Sz p̄cipalis intētio et conat⁹ erit
contra illud vnū aut duo. Diligēter etiā p̄side
ra: quālibet quodāmodo specialē habet in
se inclinationē vitiosa: a quāli homo diligēter
p̄spererit. singula vitia et excessus. vlt saltē
plura trahūt ortū et originē. Cōtrahanc ge
neralē inclinationē debes maxime genera
lia tua exercitia ordinare: et semp̄ habere p̄
oculis. Un⁹ est scrupulosus. alter p̄plexus
tert⁹ implex⁹: iste audax. ille timidus. hic
let⁹. ille tristis. ille. naturalit̄ nimium quer⁹. iste
pro glorie et laudis cupid⁹. Et ex quālibet tali
indeclinationē excessiua: alia depēdēt vitia et

originant. Dāc inclinacionē videt̄ notasse
quidā in vitā patrū. cū dixit. Nō debet hō
p̄tra oīa vitia pugnare. sed quilibet homo
habet vnū vel duo vitia vñ cetera oriūtur
p̄tra illud vel illa debet p̄liari. S; mlti
querūt. q̄diū debeāt cōtra illud vnū vitiiū
p̄tra q̄ bellū arripuerūt pugnare. quando
cessabūt. quāto p̄tra aliud certamē inibūt.
Potest respōderi. Si queris quousq; p̄tra
illud vnū pugnabis. p̄cipaliter oēm intē
tionē z conatū p̄ illud dirigēs mō p̄dicto.
z tūc debes tamdiū pugnare. donec ipsum
vitiū adeo deficiat z debilitatū sit. vt statī
cū surrexerit. ipsū ratione possis p̄primere
z refrenare. z tamdiū q̄diū ipsum vitiiū est
tibi ceteris passiōib; magis infestū. Unde
Dugō i libro de amore. Nec i portu m^o labo
randū est. vt nō q̄libet passio sentiat̄. sed cū
surrexerit. fm ratiōis iudiciū cōpescatur
Aut certe q̄ris. quousq; p̄tra illud vnū pu
gnabis: semp ad mīn^o p̄tra ipsum generalē
habēs horrozē. resistēdo cū timore z anxie
tate. Et tūc r̄adiū pugnabis contra ipsum
donec aīa exeat de corpore z libereris ab
hoc corpore corruptibili z affectiōib; vitio
sis scdm Bernardū. Credite michi inquit
idē Bernardus sup cant; z putata repul;

De reformatione

lulāt: zeffugata redeūt: z reaccedūtur ex/
tincta: z sopita tenno excitant. Parū est q̄
semel putasse: sepe putādū ē. imo si fieri po
test semp. Qz qd̄ semp putari oporteat: si
nō dissimules: inuenis q̄tumlibet in hoc
corpo: emanēs: p̄feceris. Erras si putes vi
tia emortua z nō magis cōpressa. Velis no
lis inter fines tuos habitat hie buse⁹. s̄biu
gari potest. exterminari nō potest. zc. Unū
igit̄ vt ait in tāto discrimine p̄siliū est: ob/
seruare diligēter z mor̄ vt renascētū capi/
ta apparebūt. p̄ōpta seueritate succidere.

De duobus veris bellatoribus
necessariis. Ca. xlii.

Ephes. 6.
e
Ya nūc milites xp̄i spirituale bellū
ingressuri. induite vos armaturam
dei. arripite gladiū z scutū: gladiū
virilitatis z strenuitatē. scutū patientie. vt
sitis viriles in aggrediēdo p̄tra vitia: vt si/
tis patientes in sustinēdo eoz̄ ipet⁹ et volo/
res. Qui enī virilis est i aggrediēdo z fer/
uida volūtate z fiducia. icipit bellare p̄tra
vicia. sciēs tamē se grauis passuz: signū est
victorie. Hoc enī p̄ signo victorie habuerūt
hostes iuxta machabei: si torrentē in̄ eos me
diū prior p̄trāsiret: victor existeret: nec ei

Viriū anime

resistere possent. Sic enī milites xpī futu-
ros se victores p̄signāt: si ad obstacula i tre-
pidi tēptatiōes. resistētias. p̄secutiones. z
odūsa ferre parati sunt. Et hec p̄stāter p̄rā
scūt dicētes cū p̄pheta. In deo meo trans-
grediar murū. id est. quodcūq; difficile re-
sistēs michi. tui adiutorio supabo. Sic xp̄s
licet sibi grauissimā mortē sciret iminere:
z tantū natura ei⁹ horreret: vt sanguinē su-
daret: spiritu tamē p̄optissim⁹ inimic⁹ ob-
uiauit dicēs. Quē queritis. Sic xp̄s exi-
uit in desertū ad hoc vt tēptaret. vt videlicet
doceret legitimos bellatores: q̄ semp ipsi
debeat aliqd arripere p̄ emēdatiōe: q̄uis
difficile videat: q̄uis postea in tēptantur
vt ita maledicētes dicit p̄sperat⁹. i hac vita
sunt parati suscitare leuiathā. fm sniam bti
Job. Debes etiā eē patiens i sustinēdo: nō de-
speras etiā si septuagesies septies i die ca-
das: s; sp surgere. sp p̄liari. nulla cedere dif-
ficultate. nulla terri vitiōz fortitudine.
Si sepe i cipis z nō p̄ficiis: noli p̄p̄t h̄ desi-
stere z a p̄lio fugere. Recogita qd Chryso-
stom⁹ dicit. q̄ hec sit lex agonis z certamis
z q̄ nō ille sit vict⁹ q̄ sepe vulnerat: sed q̄ ad
vltimū cessit. Audi qd magn⁹ p̄liator da-
uid de lege ētamis suo scribit militi p̄ci-

De reformatione

pi. ij. Regl. xi. cū in bellomlti fuisset vulne
rati. Nō inq̄t frāgat te res ista. vari⁹ enī ē
enētus plij z nūc istū. nūc illum consumit
gladi⁹. Et vere varia sūt desideria. varius
mor⁹ eoz. z varia hoīs dispositio. z fm hoc
bene vi male succeditei. Logita si nō pficis
vitiū extingūdo: pficis tamē cumulando
meritū laboribz tuis: z si nō vitia nō extin/
gus nec minuis: certe tñ hūiliarz i cogni/
tiōe tui: eo q̄ sentis fortitudinē vitioz: qd
alias nō faceres. Logita q̄ sp̄ pugnare vi/
cisse reputabit: vere si ita fuerz virilis i ag/
grediēdo. z strenu⁹ i sustinēdo: nō poteris nō
pficere. Si enī nō pficis vitiū extingūdo
forsitan apli⁹ nō pficiscēdo pficis. id ē. ppt
mlros tuos labores ixe apli⁹ pmerebis.

De septem vitiis capitalibus in
genere. Ca. xliii.

Laqz armato: tibi pliadū est 7 sep
i tē duces vitioz: q̄ sub regina sup/
bia militāt: z devastāt multoz cor//
da. Ipsa enī supbia: initiū oīs pcti. regina
est. habens sub se septem duces: z hec sunt
octo. vitia capitalia. Que idcirco dicunt ca
pitalia: qz habēt sub se mlta alia vitia q̄ ex
inde deriuatur. Et duces: qz habēt. z ipsa

Virium anime

sub seque eis militant multitudinē vitioꝝ
Itaq; capitalia dicuntur illa vitia. q̄ de sui
ratione habet vt alia ex eis vitia sequant̄ Et
illa q̄ fm rationē sui habet vt directe ī sequū
tur. dicunt̄ alioꝝ vitioꝝ filie vel soboles.
Terbigra. De iam glia statim venit p̄terio
fm sui rationē. qz vane gl'iosus nō vlt vici:
z sic de alijs. Sūt aut̄ capitalia vitia octo
fm assignationē Gregorij. scz. Supbia. va
na glia. inuidia. ira. tristitia. auaritia. gula.
luxuria. Ex qb; alia innumera vitia generat̄
Deiunctis aut̄ his octo. cerera p̄quiescūt: si
cut si obturat̄ fons: cessabūt riuuli. Qz etiā
hec vitia sub vna regina militāt. inuicē cōs
federat̄. inuicē auxilia p̄stāt: z mutuo sibi assi
stūt. ita vt vbicūq; vna mēte deiuncta in tra
uerit: cōduces suas ad se vocet: vt vbi gula
vicerit: sola sine luxuria nō diu p̄manebit:
z hoc ab aliquib; dicit̄ cōcatenatio vitioꝝ.

De certamine cōtra gulā. Ca. xliiii

Videtur aut̄ incipiendū certamē cō
tra gulā. Primo qz q̄ diu gula ī no
bis dñatur: alioꝝ vitioꝝ c̄tamina
magis occulta videre nō possum⁹. Item vt
dicit Gregori⁹. multi qñq; ardua z magna
incipiūt: sed qz gulā nō vincūt: omnia que
fortit̄ egerūt: turpiter pdūt. Qui enī neq̄

De reformatione

aliquē in ppria tra. id est. in natura carnali
debellare: quō vīcet in tra lōgiqua? Est autē
gula inordinat⁹ & imoderat⁹ appetit⁹ cibi: &
oppugnat arcē concupiscibilitatē. Si vero
ea tenuerit. qđ ex hoc poteris plecturare:
si in concupiscibilitate accēdat vehemēs. id
est: inordinat⁹ ignis desiderij ad cibū vitelz
vel accelerans ad comedēdū ante tēp⁹. vel
perurgēs ad nimis comedēdū: vł nimio de
siderio. vł cū nimia effusione & inhesiōe cor
dis sup cibū: hic est titul⁹ triūphalis & na
tura gule. Statimq; introducit familiā suā
ad se & filias suas: q̄ tot sunt fm Johannē
cliniacū: vt vix possint numerari. Gregori⁹
tamē ponit istas. Scurrilitatē & boz. mltri
loquiū. detractionē. vituperiū. iēptā leticiā
lasciviā mētē & carnis imūditā. Quō he fi
lie ex ea sequant^r. satis patz. Iohes cliniac⁹
plures duces assignat: q̄ militāt sub gula:
scz somniū. cordis duritiā. ociositātē. risus
parrationē. & traditionē & insensibilitātē.

De remedijs gule. Ca. xlv

Ircā remedia gule: vt radicalit^r in
c celligas. ei⁹ remedia debes diligē
ter adūtere. q̄ inq̄tū in hoīe vires
animales intēdunt. id est. cogitatio: medi
tatio. speculatio. &c. itātū vires naturales

Viriū anime

48

remittunt. id ē. ꝑcupiscibilitas. Et inq̄tū
 ipsa aīa se occupat circa vires suas iten o/
 res: quas hīc appellamꝑ rationē. intellectū
 id est. animales: intantū minꝑ ꝑcupiscit: i
 ribꝑ suis naturalibꝑ. id est. appetitibꝑ coꝛ/
 poralibꝑ. Et ita oīa illa que faciūt aīam in/
 tenꝑ virilit occupari sunt in viribꝑ aīalibꝑ
 ꝛ que eis desiderīū internū augēt: remedia
 sunt contra gulam: imo contra omnia vicia
 carnalia. Dinc est qđ dicit Hieronymꝑ ad
 rusticū. Ama scientiā scripturaz. ꝛ carnis
 vitia nō amab. Dinc est qđ dicit Jehānes
 cliniacꝑ in hac materia exptissimꝑ. qꝑ caren
 tia doloris ꝛ obliuio mortis est occasio gule
 Brevit̄ q̄libet vacātia interna vl' vacuitas
 a desiderijs bonis ꝛ meditatiōibꝑ sanctis.
 sūt origo vl' augmētū ꝑcipuū vitiōꝝ carna
 liū. Un̄ Chrysostomꝑ. loquēs de luxuria Est
 inq̄t aīe vacātꝑ passio. Et bñ. In desiderio ē
 enī oīs ociosus ꝑcipue intꝑ vacās a diuinis
 Remediis igit̄ sūt. timor mortis: iudicij ꝛ in
 ferni ꝑene cordi ip̄sus. si hō intenꝑ occupet
 desiderīū regni celoz: desiderīū ꝑfectionis
 imo qđlibet bonū internū desiderīū: vt de/
 uotio: maxime compunctio. lacrimę. oratio.
 hec enī coꝛ hominis intus occupāt. Et fm
 Hieronymū. desiderīū desiderio affectꝑ af/

De reformatione

fectu expellitur. Igitur miles Christi: eousque tibi calcanda est gula concupiscentia. et extenuanda mens tua: non solum ieiunijs. verum etiam vigilijs. Lectioeque et crebra punctioe cordis quibus se forsitan illisam vel victam reminiscitur ingemiscens: nunc horrore vitioz: nunc desiderio perfectionis et integritatis: nunc timore gehene: nunc spe et desiderio celestis glorie accensa: donec huiusmodi curis ac meditationibus mens occupata ac possessa ipsius cibi refectionem: non tam ociditate coactam: quam oneris vice impositam sibi recognoscat: magisque eam necessariam corpori quam desiderabilem anime sentiat attributam.

De virtute sobrietatis: et eius gradibus: Ca. xlvj.

Sobrietas arcem concupiscentiarum contra gulam debet custodire. Est enim virtus: qua corporis alimenta cum moderamine admittuntur. Et debet sobrietas precipue esse vigilans contra duo: videlicet ne primo excedatur in cibi quantitate. Secundo ne excedatur in cibi qualitate. Sed de quantitate difficile discernitur. Hic tamen in omnibus potest esse continentie finis: ne quis iuxta mensuram capacitatis sue: saturitatis oneret igniuit: et sciat

Deo obs
sta rima
rigu

Virium anime

49
q̄ melior ē ratiōabilis cū moderamine q̄ti/
diana reſectio: q̄ p̄ inſualla longū arduūq̄
ieiuniū: vbi poſtea excedit in q̄titate: vnde
eāle moderatūq̄ ſep̄ tenendū ieiuniū eſt. Et
hic p̄p̄a exp̄ientia melior eſt magiſtra: vt di/
ſcat hō q̄tis idigeat. De q̄litate: ſunt eāda
q̄ ſemp̄ appetūt delicatoza: ⁊ eſt p̄cipue h̄ lu/
xurie nutrimentū. Sūt alij qui ⁊ ſi nō delicata
appetūt: tamē alia q̄ alij: ⁊ eſt vitii ſingulari/
tatis. Et hos vocat Auguſtin⁹ in lib: o de
doctrina xp̄iana: ſup̄ſtitioſos. ſi hoc faciūt
p̄tra imūnē morē. Alij diſtrictē iudicāt. ad
q̄d valeat ille cib⁹. ⁊ quō noceat ille: ⁊ hī po/
tius vitia accendūt ⁊ nutriunt: dū ſanitati
carnis tantopere attēdunt: medici nō mo/
nachi: morē neglectores: ciboꝝ obſuatores
Lōtra quos inuehit Bernardus ſup̄ carſ.
vehemēter. Prim⁹ grad⁹ ſobrietatis eſt: vt
pariēter ſuſtineas ⁊ feras. cū nō habeſ cib⁹
ad libitū. Secūd⁹ eſt. etiā velle hiſ q̄ poſſūt
haberi amore ſobrietatis. paup̄tatis: ⁊ bo/
ni exēpli carere. Tertiu⁹ eſt. poſſe abſtinere ſi
ne difficultate ab habitis delectabilibus.

De pugna et natura luxurie.

Ca. xlvii.

ſ I gulā nō viceris: ſ; ipſa te vicerit:

De reformatione

statim aduocat sororē suā: imo p̄mogenitā
suā. id est. luxuriā: cui⁹ aduēt⁹ indicia sūt: p
que naturā ei⁹ poteris cognoscere. Statim
enī in vi occupabili accēdit amorē ⁊ icli/
nationē ⁊ affectum ad feminas: aut suscitāt
mot⁹ in carne ⁊ facit titillatiōes. In hīs em̄
duob⁹ est passio luxurie. qz aliqñ magis vi
get in carne: ⁊ hoc poteris vitare p̄mot⁹ car
nis ⁊ titillatiōes. Aliqñ magis in aīa per
affectionē ⁊ inclinationē ad actū illicitū v̄l
ad p̄sonā affectu illicito. Et hūc motū affe/
ctus poteris cōsiderare p̄ imagines mulierū
in te depictas. Si autē hec bestia admittit
statim introducūt filias suas. q̄ sunt Leuitas:
Nā sicut hō in gula hebes efficit. i. nō ha/
bens clarā noticiā sed obtusā: ita in luxuria
fit hō tot⁹ cec⁹ ⁊ excecāt⁹. Scōda: incōside/
ratio mortis ⁊ inferni. incōstātia cogitatio
nū ⁊ desiderioꝝ. amor sui. ⁊ precipitatio ad
peccatū. odiū dei. affect⁹ p̄sentis seculi. de/
operatio futuri seculi.

De remedijs luxurie. Ca. xlviij.

Quia istud vitium ē p̄ ceteris certa
c mē lōgū ⁊ durū. ī mouerovirib⁹ n̄ris
p̄tra hoc specialiter nō possum⁹ p̄
ficere. Unde radicale remediū s̄m Augusti
nū ī plurib⁹ loc⁹ libꝝ p̄fessionū: ⁊ de p̄tinē/
tibus

tia: et alios setos e. vt ho cor suu hūillet: et
 cognoscat suā fragilitatē: ⁊ hūilit̄ recurrat
 ad mīam dei: postulās ab eo p̄tinentiā cum
 sapiente. Tandiu enī hoc vitio impugna-
 ris donec te bellū gerere sup vires agnos-
 scas. Sūt plura alia remedia vtilia. Et ar-
 tēte h. qd̄ dictū fuit de gula. q̄ luxuria ē aīe
 vacat̄ passio. ḡ oīa illa q̄ illā vacationē remo-
 uēt: sūt etiā remedia p̄ luxuriā. Sūt quedā
 remedia q̄ magis luxuriā remouēt ab aīa: vt
 p̄tritio spūs: frequēs orō: p̄tinua meditatio
 mort̄ et iferni: et similitū. Horū p̄missorū re-
 mediorū ratio patet ex his q̄ dicta sūt de gu-
 la. Itē rep̄ssio interiorū affectionū et malaz
 cogitationū: qd̄ maxime fit p̄ alia deuota et
 spūalia desideria. Itē sunt quedā remedia
 q̄ magis extinguit luxuriā a carne: vt ieiuniū.
 Maxime autē ē tenēdū p̄tra hoc vitiiū: eāle
 moderatūq̄ ieiuniū. Itē opus manū ista-
 biles cordis peruagationes coercēs. Sūt
 qdā q̄ iuuāt directe p̄tra vtrag. id est luxu-
 riā tā in carne q̄ in aīa: sicut est custodia di-
 ligēs sensuū. Hi enī sunt fenestre: p̄ quas h
 vitiū trat. Itē fuga societatis mulierū. nec
 familiaritatē habere cū eis. nec sol⁹ cū sola
 maxime in secreto loq̄. nec dom⁹ eaz fm̄ Die
 ronymū frequētare. Examina igif̄ teipsum

scip. 8.

Remedia
 p̄ luxuriā
 inuēd.

Scip. 8. sunt
 fenestre. inuēd.

De reformatione

an hec passio magis se habeat in te ex parte carnis
an ex parte anime. et secundum hoc viriliter arripe remedia.
1 Contra hoc vitium pugnat virtus angelica: castitas: ad quam ascendes tribus gradibus. Pri-
mus. ut viriliter cum labore abstineas ab actu carnis cum proposito sic manendi. et neges se consensum motibus illicitis. Secundus. ut ita per remedia predicta et alia similia. caro tua spiritui subijgetur. ut rariore tempteris et facilius temptatio cedat impando magis quam reluctando. 2
3 Tertius gradus castitatis est. ita domitas habere carnis concupiscentias: quod vix rarissime et tenuissime sentias et tale te induisse affectum ut cum nausea et horrore inde audias vel loquaris

De philargiria. Ca. xlviii

Est luxuria sequitur philargyria vel avaritia: quod passio verat tepes factos in dei fuitio. Nam raro impugnat legitime pugnantes: presertim si regunt sub alterius cura. Remedium tibi sit: ut scias aliquam arte labore manu: victum et vestitum querere illis sis contentus. Item de deo confidere quod non relinquit sperantes in se. Summa remediorum si vis ad plenam vincere: relinque omnia que habes: et alterius cure te committe: cum alijs vivens in communi. Huic autem vitio in principijs obsta: ut non admittas confitentium cuiusque rei. Sicut enim hoc vitium in

Viriū anime.

p̄cipio facile viciat̄: ita si semel admittatur
 p̄t cūctis difficult̄ excludi. Prim⁹ grad⁹ q̄
 pficiat̄ h̄ vitiū in p̄ceptu mūdi est: nichil
 habere iūsti: 7 diuitijs nō abuti ad peccatū
 7 elemosinā facere. Secūd⁹. nichil habere
 supflūū: s̄z necessarijs esse p̄tentū. S̄z mlti
 necessitatē suā valde aplificāt: s̄z nō est tutū
 vt homo sibi in hoc p̄fidat: sed poti⁹ alteri.
 Tertio est: nichil possidere in hoc mūdo: s̄z
 dūtayat capere vsū necessariū 7 frequent̄ pa
 ti penuriā in cibo: potu 7 vestitu.

De ira. Ca. L.

t Ria p̄dicta vitia arcē cupiscibilita
 tis oppugnāt: quartū aut̄ vitiū qd̄ ē
 ira: debellat irascibilitatē. 7 est nociua be//
 stia. sibi nocēs 7 alios scādalizās. vir⁹ mor//
 tifer: aiaz interficiēs 7 spiritū sc̄m expellēs
 Et ei⁹ natura nō est dissimilis vitio supbie
 Sicut em̄ supbia est quedā inflatio vltimor
 cordis. id ē. qdā interior eleuatio. ita passio
 ire ē qdā inflatio 7 p̄motio 7 supb̄ vicina: qz
 supbi sūt idignatiui 7 iracūdi. Ita vt dic̄
 Hieronym⁹ sup ecclesiastē. q̄ p̄ne sp̄ ira ve//
 nit de supbia. Nec mirz si semp mititas col//
 mitat hūilitatē. vt nūq; videris vez hūilē
 iracūdū. qd̄ mirz si ira comitat supbiā? Et ē
 aliquādo subito veniēs 7 transiens. Aliq̄b

De reformatione

nōvenit subito: sed pmanet apud eos: & fit
vel rancor vel iuidia vel aliqd huiusmodi.
Aliqn aut vtroq; modo. Cum aut ira vim
irascibile obrinuerit: statim introducit ibi fa/
milia sua: q̄ sūt. rixa. tumor mētis. & tumētia
clamor. indignatio & blasphemia. Remedia
cōtra irā sunt ista. Primo os tacēdo cōpri/
mere. & accensā flāmā in corde suffocare. No
ta aut q̄ fm Ambrosiū in libro de officijs:
verus pliator eousq; per timorē meditati/
onēq; mortis & similiū: et maxime deuotā
p̄punctionē: quā fm cliniacū ita extinguit
ira et indignatio sicut ignis aqua: teberet
mentē rep̄mere & mansuefacere: vt morum
tranq̄llitas vsu quodā et affectiōe & p̄posito
in naturā verteret. Sed q̄d iū nō potest: s;̄
passio mouet. rep̄mar eā sub freno rationis:
& hoc fit: vt p̄mo dictū ē. linguā et alia mē/
bra refrenādone excedāt. Itē q̄ hō qm̄ sen/
serit p̄mortionē: statim admittat rationē: & at
tēdat q̄ nocua sit ira: q̄t aueniat inde dāna
q̄ q̄si semp̄ comitat̄ tristitia & lesa p̄sciētia:
scandalū p̄rimoz. offensio dei et p̄similia.
Si s̄o vt dicit Ambrosi⁹. passio ateo sit va/
lida vt nequeas eā rep̄mere: tūc fugias vel
localit̄ vel alijs te occupādo. Multū iuuat
p̄tra irā: si quotiens q̄s ira excesserit: iā so

pita & motiōe seipm dure redarguat z rep̄/
 hēdat. z humiliter se reū det. toto corde ve
 niā ab illis petēs quos offendit. Brad^o aut
 q̄h̄ 3 irā ascēdit. patēt ex dictis. . Primus
 est. ire resistere. coh̄ibendo linguā et cetera
 mēbra ne excedāt foris. Secūdus. cū hō
 iā p̄ exercitiā didicit nō turbari ex aduersis
 sz est q̄si i locomunito nō curās ea q̄ sibi fiūt
 p̄traria. Tertio est. gaudere i tribulatiōibz
 gloriari cū assunt. et desiderare cū desunt.

De inuidia z ortu ei⁹. Ca. Li.

9 Vnū certamē est p̄tra inuidiam:
 quā btūs Gregori⁹ ponit int̄ vitia
 capitalia: eo q̄ ex sui ratiōe habeat
 vt alia vitia i te sequant̄. licz Cassian⁹ et Ji
 do⁹ eā int̄ capitalia nō enumerāt: eo forsi
 tan q̄ ip̄a ex vicio capitali suā ducit originē
 Ut aut̄ hui⁹ vitij naturā p̄ suū effectū in te
 p̄prehēdas. scire debes q̄ inuidia est de bo
 no alteri⁹. Inuidie enī obiectū est bonū fra
 ternū. inq̄stū est sibi malū. Hoc aut̄ dupli
 citer attingit vel tripliciter. Uno modo in
 q̄stū sibi iminet malū. et sic inuidem⁹ q̄ ini
 mic⁹ noster vel aliquis qui nobis nō placet
 fit noster p̄lat⁹. timētes ne nos rep̄mar: et h̄
 in casu stare sine pctō. Aliomodo: inq̄stū
 respiciū⁹ bonū p̄ximī: nō q̄ sibi inuidem⁹

De reformatione

illud: sed qz uolemus nobis abesse: z hoc est interdū bon^o zelus. Tali enī inuidia debem^o oēs tendere ad humilitatē: caritatē z obediētiā. Alio mō fit istud. inq̄tū bonū fratris est diminutiū nre p̄cipue glorie. Unde inuidia est p̄cipue circa illa in quibz glia consistit. Un̄ generalit̄ uane glorioſi z pusillanimes sunt inuidi. qz isti timēt iminui gloriā suā: illi facili^t timēt se supari. Hec inuidia vbiūqz uenerit: filias suas eadē secū adducit. q̄ sunt odiū: susurratio retractio. exultatio in aduersis p̄mi z afflictio in p̄speris eius.

Quomō ad dilectionē proximi peruenitur: et seruetur. Ca. lii.

Inuidiā q̄ dilectio p̄mi expellit
i ideo de ip̄a dilectioe p̄mi aliq̄ dicam^o. Et p̄mo q̄b^o medijs dilectio n̄ iter nos mutuo suare possimus. Deinde quōq̄libet talē se exhibere debeat. ut ip̄e diligat ab alijs z alios ip̄e diligat: z ex his sufficient̄ remediā inuidie apparebunt. De p̄mo scias. q̄ p̄fecta z idirrupta dilectio solū in tales inuolabit̄ suat. q̄ sunt unius p̄positi: unū uelle z nolle. z q̄damo uirijs vbi expurgati: ut i xvi collatioe patz dicit̄. Et ita summa erit dilectio in patria: z fuisse

Viriū anime.

In paradiso: si nō p̄m̄ hō cecidisset. Attamē
 sūt qdā mediā q̄b̄ dilectio int̄ nos acq̄rit̄:
 suat̄ z si nō p̄fecta. Primū ē: qd̄ z inuidie sū h
 mū est remediū. vt vnusq̄sq; toto corde oīa q̄
 mūdi sūt. ex q̄b̄ orētio. iuxta vel inuidia oriri
 possit. cordialit̄ despiciat z calcet: siue sint
 diuitie siue honores. Secūdm̄: ne q̄s sapiēs
 sibi seq̄t̄ p̄p̄a volūtate: nulli acq̄scēs. z hoc
 causat̄ max̄ie discordiā z rācorē. Tertio: vt
 sciat̄ hō oīa q̄ vtilia sūt ac necessaria postpo
 nēda bono caritatis. Nā si habeā fidē ita vt
 mōtes trāsfrā: si liguis ā zeloz loq̄r z hoīz
 caritatē nō habuerō nichil michi p̄est̄ Ideo
 sup̄ oīa exercitia in oīb; operib;: p̄e oībus
 debem⁹ querere caritatē fraternā. Nec est
 aliquod qd̄ tantū angel̄ z dñs angeloz in
 nobis inuenire desiderant: sicut fraternā
 vniōnē z mutuā caritatē. Quarto: vt vnusq̄
 quisq; iracūdiā sūmope z aliā quib; frat̄ē
 offendit caueat z deuitet. Et si quando ī
 frat̄ē excesserit: humilit̄ satisfaciāt: z si frat̄
 cōtra eū sine causa rācorē cepisset: q̄tum
 in ipso est ipsū studeat pacificare. Nec ha
 bētur in xvi collatiōe patrū. Sed videam⁹
 q̄ sunt illa q̄b; inter mūdānos carnalis vel
 officialis amicitia nutrit̄: z q̄ ipi vtunt̄ in va
 nitate: nos vertam⁹ ad meritū gl̄ie z ami/

1

2

3

4

De reformatione

citie augmētū. Dic aut augustin⁹ .iiij. libro
 p̄f. q̄ ea q̄ amici seculares in amicis q̄rūt
 sunt colloq̄ et p̄ridere. et vicissim beniuole
 obseq̄. simul legere libros dulciloq̄s. siml
 nugari: et simul de honestate: et p̄similia. Ita
 sunt aliq̄ habētes amicitia nō spūs dei: licz
 tamē nō turpē vel nociuā: q̄ simul cauēt mu
 tua offensionē et se inuicē palpant in vitijs
 Nō aut talis inf̄ nos debet esse amicitia.
 Audi Hugonē de h̄ bene tractatē in libro de
 amore. Fruamur itaq; nos inuicē in sanctifi
 catioe: vt sciat vnusq; vas suū possidere. et
 p̄p̄riū corp⁹ in sanctificatioe et honore: nō in
 passioe desiderij fruamur i iusticia: vt in spū
 libertatis mutuo nos coerceamus. mutuo
 corripiam⁹. qz meliora sūt vulnera amici: q̄
 fraudulēta oscula inimici. Ergo si mutua de
 lectat verboꝝ collatio: fiat s̄mo de morib⁹
 fiat s̄mo de sc̄pturis: nūc de miserijs hui⁹ vi
 te i gemiscam⁹. nūc de spē futuroꝝ bonoꝝ cō
 gaudeam⁹. nūc mutui i secreti reuelatioe re
 creemur: nūc simul ad illā beatā visionē iesu
 ac bona celestia suspirē⁹. Si vero nō nūq;
 vtile ē. tēsū animū ad i feriora quedā et io
 cūda laxem⁹. Sūt laxamēt a illa plena ho
 nestatē. vacua leuitatē. et si careāt nimio pō
 dere: non tamen careant edificatione: hec

Dugo. Et ita etiā curis sūt gaudia īterpo-
 nēda: z maxie in fr̄ amicos. dulci z deuoto col-
 loquio sollicitudinū z curaz obliuiscamur
 z tūc maxime decet vt letā faciē p̄feram⁹ Et
 hec sunt nutrimenta caritatis: ita tamē vt vi-
 tia nō palpem⁹. s; humilit̄ z benigne de vitijs
 nos mutuo īcrepem⁹. Hoc enī s̄m Hierony-
 mū. est maximū signū dilectiōis. si etiā de
 minimis q̄buslibet excessib⁹ fr̄ez corripiam⁹
 Igit̄ admoneam⁹ primū de pctis: de moribz
 īordinatis: de v̄bis iocosis. duris. vanis. z
 p̄similibz. Et quē viderim⁹ excedere in spūs
 lib⁹ exercitijs: reducām⁹ ad viā: admoneam⁹
 m⁹ de passiōibz. duritiā. singularitate. z hui⁹
 modi. Igit̄ vt dicit Bernard⁹. serueat etiā
 nob̄ zel⁹ iste. serueat amor iusticie: odiū īni-
 q̄tat̄. Nemo fratr̄ vitia palpet: pctā dissi-
 mulet nēo. Nemo dicat. Nūqd̄ custos fr̄is
 meisū ego? Nemo qd̄ se eq̄nimit̄ ferat: cū
 viderit ordinē de p̄ire: minui disciplinā. Est
 enī p̄sētire. silere. cū arguere possis. z scim⁹
 qz similis pena maneat faciētes z p̄sētictes
 Qz ita se hō habebit vt diligat z di-
 ligatur ab oib⁹. Ca. Liii.

¶ Nichil itaqz melius est. q̄ vt deum z
 primū diligas. et mutuā caritatem

De reformatione

habere. Nichil vtili⁹ q̄ vt tu ab alijs dili-
garis. Primū clar est: qz ī dilectiōe actiua
id ē. q̄ diligim⁹ nos: p̄sūtū legis ipletio ⁊ fi-
nis p̄ceptoz. Scdm̄ dic̄ Ambrosi⁹. Itaqz
p̄mo inq̄t puro oēs diligam⁹ affectu: cauea-
mus oēs offēsiōes: sim⁹ oībz fideles in au-
riliō tpe oportuno in īfirmītatibz sim⁹ oībz
fideles in p̄silio cū īndigentīn tēptatiōibz
gaudeam⁹ cū gaudentibz: facile cedam⁹. li-
bēter obsequamur. Si ita ipsi oēs diliga-
m⁹: idē sentiētes. idē volētes. nosmetipsos
in caritate pdentes: facti oībz oīa caritatis
aff:ctu. infirmis infirmī. fortibus fortes:
haud dubiū quī ab oībz diligamur. Nichl
enī fm̄ Augustinū tm̄ puocat ad amandū
alios: q̄ si nos pri⁹ puocauerim⁹ amādo. Igit̄
Si vis amari ama. vt q̄dā ait. Audi quō de-
bem⁹ nos reddere amabiles. Ait celestis Am-
brosi⁹. Itaqz id agam⁹ vt cū sedulitate p̄mē-
dem⁹ estimatiōē opīniōēqz nr̄az. At p̄mū
placiditatē mēt̄ ⁊ animi benignitatē ī sua-
mus in affectu hoīm. popularis enī grata ē
oībz bonitas: nichlqz tam facile humanis
sensibz illabit. ea si māsuētudine mox: ac fa-
cilitate: moderatiōēqz p̄cepti ⁊ affabilitate
fmonis: p̄bozqz honore ac paciētia fmonū
morestieqz adiuet gratia: īcredibile q̄tum

perit ad cumulū dilectiōis. Igit̄ s̄m Berh
nardū. Exhibe te iter fratres officiosū: affe
ctuosū. gratū. humilē. tractabilē. infirmita
tes cor̄ tā cor̄por̄: q̄q̄ aiāz libenter suppor
tans. Iuua obsequijs: p̄forta colloquijs cō
silijs iiforma. oratiōibz foue. Itaqz si sic fe
ceris p̄bas te diligerē. itaqz ab oibz diligeris

De accidia: z remedia. Ca. liiii.

Extū certamē est p̄tra accidiā. Quā
f natura ē vt tediū boni generet: ani
mi torpore causet: mētē grauet tristi
cia: ad sōnū z dissolutionē īclinēt: horrozē
loci z celle fastidiū: fratrū p̄teptū z aspna
tionē gignit: nil operis libet. maxime spūa
lis: nā iterdū opus manuū arripit: z possit
spiritualia. orationē et cōsimilia reliquere.
Huius filie sūt malicie. id est. volūtas machi
nandi malū. desperatio. pusillanimitas. ran
cor. id est. odiū īueteratū: torpor. circa p̄ce
ptatē: euagatiō mēt̄z circa illicita. Sumū
remediū p̄ accidiā est. nūqz cedere: sed repu
gnāto accidie obuiare: z eā vincere laborā
do. At tamē potest homo opa sua variare: vt
nūc oret. nūc legat. nūc meditet̄: vt si vnū
nō sapit. sapiat aliud: sic febricitātī gustū in
fectū habētī apponūtur multa fercula: ita p̄
tediū cordis: valet varietas actionis. Item

filiē accidie

p̄ remedia

De reformatione

valet opūctio. Qui enī luget seipm: nōno-
uit accidā. ait clīn'ac'. Itē liget iste tyrā-
n' mēoria offensionū z delictorū. z pcutiat ope
manuū: z intēta meditatiōe futuroz bonoz

De tristitia z pugna cōtra eā. Ca. lv

Ora q' tristitia mala duplex ē. Nā
n qnq' dicit tristitia generalit': ita vt
verset' circa omēs passiones. Nā in
omni passiōe est iuēnre tristitiā z delectati
onē. fm q' suū obiectū adīpiscit' v' ab eo re-
pellit'. Et hāc superabis tristitiā. inq'tū sin-
gula vitia extirpaueris: si mltū multū: si pa-
rū parū: si oīa. ipsam necas. sed ad hoc q's
idone' ? Alia est tristitia specialis. scz circa
diuina rediū: z ista potest cōprehendi sub
accidā. Tristitie origo difficult' est cogno-
scibilis. eo q' tā multas habet originez: oīa
videlicet vitia et affectiōes. Cōtra hec duo
vitia. tristitiā et accidā. pugnat caritas dei
que nūq' est ociosa cōtra accidā. et cui' fru-
ctus est gaudiū p'tra tristitiā. Ad quā cari-
1 tatē triplici gradu pueharis. Prim' est. sic
2 vt licit' z p'cessis. vt in illicita reuites. Se-
3 cūd'. feruētiori desiderio oīa q' dei sūt studio
se facere: z i se z i alijs p'mouere. Tert' est
tanto affectu estuare ad deum. q' sine ipso

56

Viriū anime

quasi viuere nō possis. Valet etiā 3̄ tristi-
cia: deuota ꝑfabulatio in bona societate: me-
moría benignitat; z mic̄ dei. Itē deuorus
cant⁹. vt dicit iacoby.

Deuana gl'iaz pugna cōtra eā. c. lvi

¶ Iōia ꝑdicta vitia viceris. qđ sine
maximis laborib; z mltis dolorib; nō
fit: si tamen fit. tūc āpli⁹ necesse est
a vana gl'ia cauere. Deceni occulte ꝑtutib;
se ingerit: ita vt vix a spūalib; semp valeat
ꝑprehēdi. Hec est multiformis vana: semp
z in oībus vanitatē ingerens. in vestitu. in
apparatu: in loquela: in tacturnitate. Si
veste ꝑciōsa idut⁹ fueris. adest. si hūili. āpli⁹
gloriat. Si loqr̄is gaudet. qđ bene dixeris
Si taces. laudat te. velut humilem. Ipsa
semp suggerit. z magnū desiderū i gerit ad
illa in q̄b; laus z honor ꝑsistit: etiā ꝑ magna
pericula z labores: z maiorē fortitudinē dat
suis amatorib;: q̄z spes celest; beatitudinis
veris ꝑliatorib;. Ipsa est q̄ multis tm̄ desi-
derium ingerit. vt si ignores: pures spiri-
tū sanctum. vltra communem cursum cor-
di illius superabundanter et contra ordi-
nem caritatis influxisse: ita vt aliquis pau-
per: miser et nudus. virtutibus. vacuus.
passionibus plenus: multos velit ꝑt desir-

De reformatione

derat de sua paupertate locupletare. Tanti enim
desiderium ingerit: ut refrenari nesciat: non ac-
cescat filijs. Uex. audiamus super hoc exemplum
ut cautiorez circa hanc suggestionem reddamur.
Audi quanto desiderio tales ferueant. Plenus sum
inquit heliu arrogans: et coartat me spiritus ueteri
mei. En ueter me quasi mustum abque spiraculo
quod lagunculas nouas dirumpit. loquar et respi-
rabo paululum: aperiam labia mea et respondebo.
Quanto ardebat iste desiderio: sed uane glorie.
Uidebat enim secundum Gregorium. sanctos predicatores
pro locutione sua uenerari. ite locutionis eorum
celestitudinem et non utilitatem intentionis imitari
cupiebat. Neque enim amant quod illi. sed sunt
mope appetiunt. ut claris hominibus ostenderet. Nec
eadem bestia suggerit quando clericus presbiterij
uel diaconatus. si quis tamen uellet eum cogere: nam pro
se non uult ne ipse uideatur appetere. Uide super
hoc exemplum in libro de institutis cenobiorum cassiani.
Non possunt varietates huius bestie explicari
sed ubicumque pieceris eam: sepius stat aculeo recto
sicut tribulus. Ipsa est sicut allium: quicquid unum
te quomodo remoueris: aliud adhuc habet iterum.
Ubi autem ipsa intrauerit: matrem dolosam sequuntur
filie puerse: que sunt inobedientia. contumacia:
iaculatio. hypocrisis. pertinacia. discordia. no-
uorum presumptio seu inuentio. Quam uanam gloriam

si vincere desideras: caue sūmo studio: ne
 q̄c̄q̄ int̄t̄iōe vane glorie īcipias facere: co//
 gitas illud saluatoris. Receper̄t mercedē
 suā. Et illud. Qm̄ de^o dissipauit ossa eoz̄ q̄
 hominibz̄ placēt: ofusi sunt: qm̄ de^o spreuit
 eos. Et illud. Si adhuc hominibz̄ placere
 xp̄i seruis nō essem. Sc̄do debes niri: qđ
 bona int̄t̄iōe īcepisti. simili custodia ab inq̄
 natione vane glorie custodire. Itē q̄c̄qd̄ sin//
 galare est. et vnde laus et glia posset acquiri
 semp̄ vitandū est bellati p̄tra hāc bestia: nā
 ite nutrit. P̄ncipiū p̄uatiōis vane glie fin
 clinaciū. ē custodia oris et amor ignominie
 Mediū hō ē p̄cisio oim̄ vitiosaz̄ it̄lectua//
 liū adinuetionū vane glie finis tñ si finis:
 et abisso vtiq̄ ē finis. ea q̄ sūt ad ignominia
 p̄sumātia. corā ml̄titudine miserabil̄ adī//
 uenire. Chrysostom^o. Unicū vaneglie re//
 mediū est. orare deū vt ipse te liberet.

De pugna cōtra superbiā. Ca. lviij

Vltimo aggrediēda ē ipsa supbia vi
 tior̄ regina. vitior̄ radix. for̄tū ois
 reuoratrix: q̄ tate est fortitudinis et
 seueritat̄. vt lucifer̄ eijceret̄ de celo. Atta//
 mē puer dauid p̄fidēs ī dño p̄ humilitatē:
 goliā q̄stalibet ess̄ stature enormitate erect^o
 raut. Est aut̄ supbia duplex. Una sp̄s//

De reformatione

lis: pulsans virtuosos refectione. Alia carnalis q̄ min⁹ perfectos pulsat de aliq̄ excellētia exteriori. Nā natura p̄me est. i corde suo magna merita sibi rep̄gere. speciale gratiā sibi attribuere: q̄ntū se de⁹ diligat cogitare: mirari q̄ nō faciat miracula: turbari q̄ de⁹ nō dat sibi nescio q̄d speciale: alios velut carnales respicere. &c. Et hec ē mltū p̄culosa pl⁹ q̄ vitia carnalia. Nullū vitium est q̄d ita oēs viuites exhauriat: cū ctāq̄ iusticia & scititate hoīez expoliet quē admodū hui⁹ superbie malū. Qui aut hui⁹ neq̄ssimi spūs laq̄os vlt euadere debet i singlis virtutib⁹ i q̄b⁹ se seferit p̄fecisse dicere ex sentētia. S̄ia dei sū id q̄d sū: & cogitare deū esse q̄ operat̄ in nob velle & p̄ficere: p̄ bona voluntate. Itē diligēter p̄siderare: qz bona n̄ra nō sūt a nob: s̄ dona dei de q̄b⁹ districte rationē sum⁹ redditori. Itē q̄ mlt̄s malis bona n̄ra sunt pmixta: tepiditate: hypocrisi & huiusmodi. Itē p̄siderare q̄ multa sint in nob mala et vitiosa. Itē attendere meliores nobis hoīez & āgelos: vt ita in p̄paratione eoz vilescam⁹ nobis.

De carnali superbia. Ca. Lviii.

c Arnalis superbia hīs idic̄s demōstratur. Est enī clamorosa: amara dū tacet: et idignabūda. dissoluta i leticia. risus

1 Cor. 15.
Egal. 2. A

et irritabilis et sine causa: in tristitia est se-
 uera et dura. reprehendit cum ratione non ex pas-
 sione. superba profert passim sine aliquo cordis qui-
 tate vel moderatioe: ex parte patientie. caritatis
 aliena. Audax iunior. et pusillanimitas iu-
 riam patitur: difficultat alicui obedit. exhortationes
 recipere spernit. In propria voluntate permanens: sepe
 vult propria statuere: minusquam alteri diffinitioni ac-
 quiescere. Non vult consilium ab aliquo recipere: mag-
 nis sibi credens quam sapientioribus. Durum remedium
 primum est. obedientia simplici corde suscepta et
 humiliter exhibita. Sed ut in timore cordis affe-
 ctu fratribus nostris humilitatem exhibeamus in illos eos
 ledere acquiescentes. Item spernit nos exercere
 in humilibus operibus. vilius et respectis officiis
 puta ministrare in coquina: lauare scutellas: pur-
 gare domum: sepe officia viliora eligere: humiliter
 habitu: humilibus gestibus: recedere: hec si in con-
 suetudinem venerint: cor ad humilitatem inclinatur.
 Item honore fugere: magis spernere eligere ministra-
 re quam ministrari. Superba vocabula et nomen
 iactantie etiam a propria familia deuitare. Item omnia
 signa et quae facta: iactantiam vel vanitatem preterde-
 ntia declinare. Humilitas quam contra superbiam pugnat
 tres gradus habet. Primus gradus est. ut homo se-
 ipsum cognoscat infirmum. in opere boni. vitiosum: et
 si quos alios habet defectus: et non eleuet se

De reformatione

supra se Secūd^o ē. cū hō talē se desiderat ab alijs reputari. q̄lē ipse se noscit in v̄itate. scz vilē. inopē. supbū. z huiusmodi. Tert^o est. q̄n hō etiā in magnis v̄tutib⁹ z honorib⁹ nō extollit: z nichil ex h̄ sibi blādīt. totū ī illū refundēs a quo totū accepit: z ei in ītegrū restituēs. Talis fuit hūilitas xpi. z talis ē sanctorū angelorū in gloria.

De quattuor in oībus exercitiis spūalib⁹ attendēdis. Ca. lix.

Cōmpēdiose dixim⁹ quōvires aīe debeat z possūt z p̄ sc̄ta exercitiā reformari. z ad quē finē: z p̄ q̄ media debet am⁹ n̄ra exercitiā dirigere z ordinare. Unū adhuc in fine ad iūgim⁹. qd̄ deuoto cudenti ī stadio nō uenit īguorari. Hoc autē ē. vt sc̄as penes q̄ debeat tua exercitiā regulare z examinare. Itaqz sc̄ire debes z diligēt̄ notare: q̄ ī regulādis z examinādis tuis exercitijs an tibi ueniāt z expediāt: q̄ tuor exēplaria debes īspicere ne possis errare. Primo ergo attende: q̄ tua exercitiā diuīs sc̄pturis: dictis sc̄torū z exēplis sint cōcordātia. Sc̄dm̄ enī b̄ri Job sentētiā. semel loq̄tur de⁹ ī scripturis z sc̄do idē ipm̄ nō repetit ī scripturas. Itaqz q̄cqd̄ sc̄pturis d̄ssonat: nō ī merito ē suspectū

Viriū anime.

59
2
3
1
2
S; q; plures sc̄pturas ad suū sen sū trahūt
nō aut suā volūtate ad sc̄pturas retorquēt
vñ sepe eos p̄tigit errare. Hic etiā sc̄do expe
dit. vt tua exercitiā exponas alicui homini
illumiatō z purgato. z cū eo de his p̄feras.
Un̄ q̄dā. Ante oīa inq̄r: illd̄ q̄rant z faciāt
x̄po iesu seruire volētes: vt et loca et modos
et mores et īstitutiōes et adiuētīōes et stu
dia sibi p̄p̄s p̄ueniētes eligāt: p̄ sp̄ialiū pat̄z
obediētīā z familiarē deo ip̄soz cogitatiōē
S; nō oīb̄ quo ad h̄ de tua p̄sciētīā p̄fide:
sunt enī senes q̄ nō p̄ficiūt. Tertio in vñ
cuiusq; exercitijs h̄ erit adūtendū. vt s̄m di
sp̄ositionē exteriorē z interiorē: z statū ei⁹ sint
ip̄si expediētīa atq; p̄ficiua: nō enī oīb̄ p̄ue
niūt oīa: neq; q̄ p̄ueniūt eā oīb̄ p̄ueniūt: s;
magnī maḡ onera portēt: paruis aut̄ tut⁹ est
parū onus. Ut aut̄ sc̄ias q̄ tibi maḡis sunt
p̄ficiua duo debes attēdere: sc; īclinatiōē
tuā vitiosā. de q̄ super⁹ dicebat: z ita ordinā
exercitiā tua: ne illa fortificet̄ z tu p̄cliter
Sc̄do tuā īclinatiōē virtuosā: vt in veris
p̄ntib̄ ad q̄s āpli⁹ fueris inclinā⁹. te exer
ceas affectu feruētiori: nā in talib̄. ceteris
parib̄: salua semp̄ humili et p̄opta obediē
tiā: maḡ p̄ficiis. Un̄ beat⁹ Ambrosi⁹ ī libro
de officijs. Querēdū inq̄r: ī omni actiōe q̄d

De reformatione

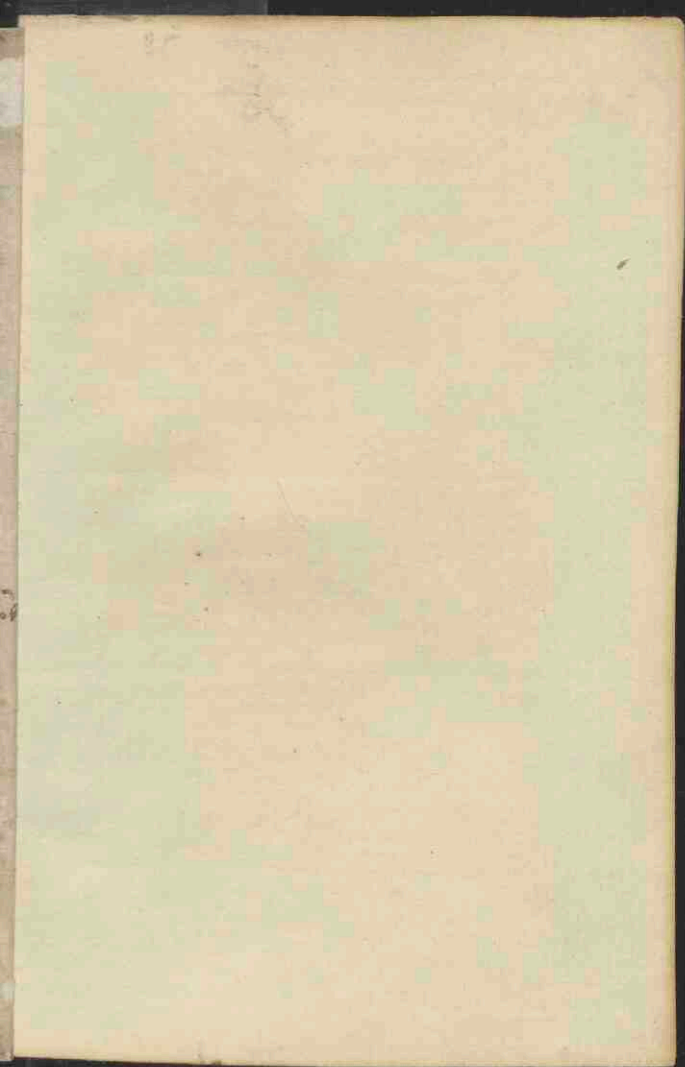
4
pſonis ſuenerat: tpi b⁹ ⁊ etatib⁹. qđ etiā ſin
gloꝝ ī genijs ſit accōmodū. Sēpe enī qđ al
terz decet alterz nō decet. Aliud iuueni aptū
aliud ſeni: aliud ī piculīs: aliud ī reb⁹ ſcđis
hec Ambroſi⁹. Quarto debes attendere: vt
tua exercitiā nō ſint tēporanea. i. tū ad tēp⁹
pmanētia. ſz vsq; ad finē tuū. ſ. puritatē cor
dis iugit te ducētia. Sūt qđā qđ nūc h⁹ vo
lūt: nē illd. nē ſe ſic exercēt. nē ſic. ī nllō fixi
oīa arripiētēs. pmanētēs ī nllō. ſōq; ī neut⁹
pficiētēs. De qb⁹ dicē bernard⁹. Suspectā
habeo leuitatē: qđ id ſepe qđ facile volum⁹ aī
q̄. pbem⁹. expti iā nolum⁹. vno ppe momēto
idipm ⁊ cupiētēs ⁊ reſpuētēs: tā leuit⁹ q̄ ī
ratiōabili⁹. Quales vtq; frēqnt nō expimur
paucos: qđ vna vix hora ī vna volūtate durā
tes. aīra leuitatis īpulsi: vagi ⁊ inſtabiles:
hac ⁊ illac mutāt p expimēto iudiciū: aīmo ſi
nē iudicio fluctuatel. rotte ſe ſilia pſumūt
qđ loca reuiſi: ſemp qđ nō habēt cupiētēs:
⁊ qđ habēt faſtidiētēs. hec bernard⁹. Sic
enī leges publice ſine mag⁹ rōne mutari nō
debēt. eo qđ popul⁹ iā aſſuefact⁹ ſine labore
eas ſuat. ⁊ nouas difficult⁹ arripet. Ita ⁊ tu
exercitiā tua p̄tinua. Medicina crebro mu
tata turbat. nō ſanat. Nō ſualeſcit plāta qđ
ſepe tranſfert. Nō preſt: nec corpori accedit

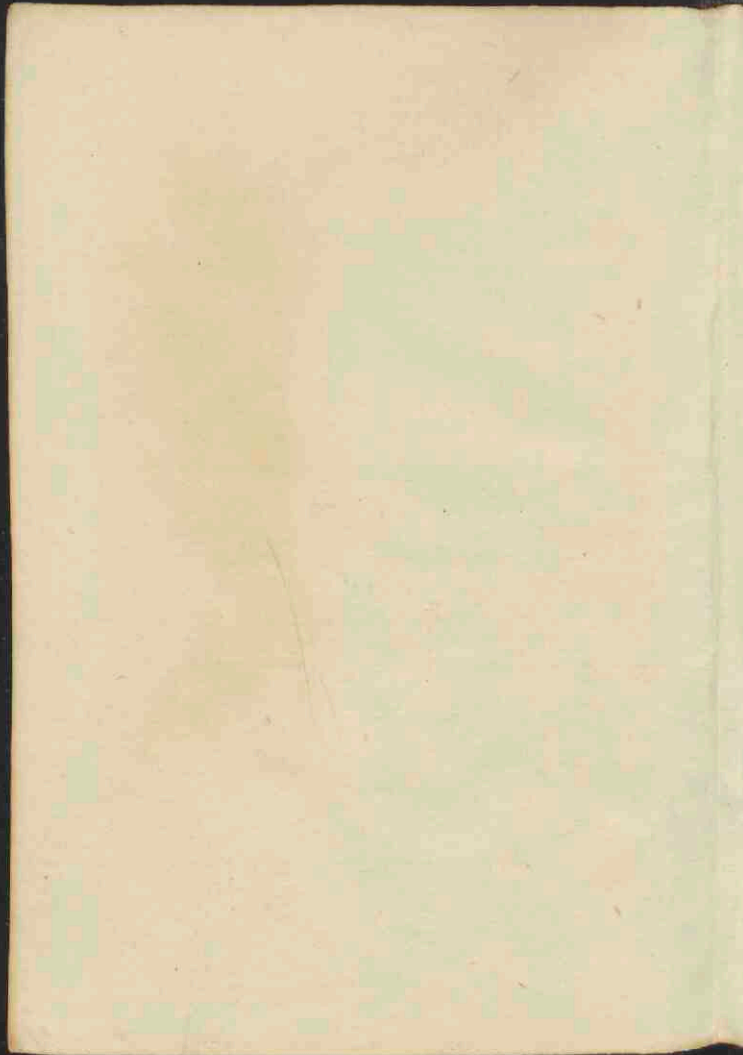
Virium anime

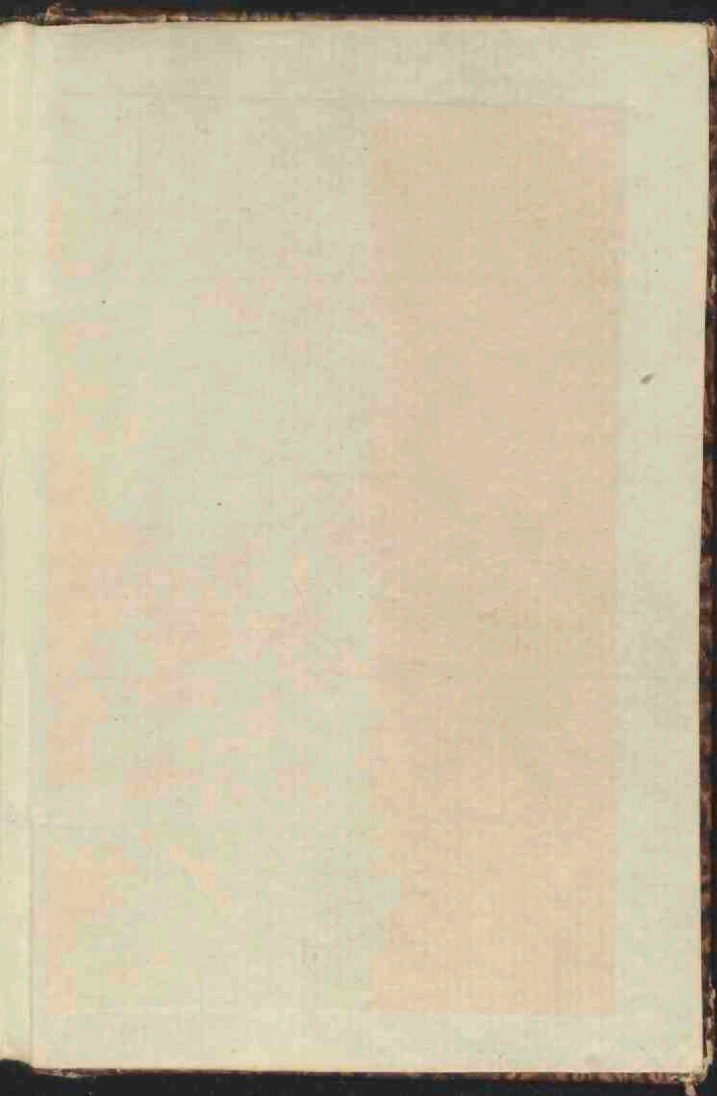
cibus qui statim sumptis eicitur. Unde dicit in collationib⁹ patrū. Unicuiq; utile est vt scdm̄ propositū qđ semel elegit sū mo studio et diligentia ad operis incepti perfectionē puenire festinet. et nequaquā a sua quā semel elegit pfectione recedat. Itaq; sicordina tua exercitia. vt in eisdē pseuerans: post hui⁹ exiliū incolatū. multis ornatus virtutib; et sanctis opib;. dign⁹ itroire in gloriam eterne beatitudinis inueniaris. Amen.

ExPLICIT tractatū bon⁹ et valde deuotus. maxime pro religiosis. et etiā alijs vitā suā emēdare volentib;. qui intitulatur. De reformatione virium anime. Anno domini M. cccc. xciij.

R.

FL